

NHL Hogeschool

Accountancy

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Accountancy van NHL Hogeschool. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van NHL Hogeschool is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO. Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2013 voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 28 en 29 mei 2013.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer drs. J. de Beuze AA (voorzitter, domeindeskundige)

De heer E. van Asselt AA/RA (domeindeskundige)

De heer S. de Jong RA (domeindeskundige)

De heer J. Kroeske (studentlid)

De heer W.A.J. van Uden trad op als secretaris van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2013*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen. Het bezoek aan de opleiding vond plaats op 29 en 30 mei. Tijdens dit bezoek constateerde het panel dat meer dan 10% van de opgevraagde vijftien eindwerkstukken niet aan de norm voldeed. Het panel heeft daarom gevraagd om een uitbreiding van de steekproef. Daarvoor is gekozen voor werkstukken die in het studiejaar 2012-2013 zijn gemaakt. Het panel heeft deze keuze gemaakt, omdat zowel de opleiding als het panel verwachtte dat een uitbreiding van de steekproef met afstudeerwerken uit dezelfde populatie als tijdens de visitatie, eenzelfde beeld zou opleveren. Het panel en de opleiding wilden graag het effect van de reeds ingezette verbetering zien. De nieuwe steekproef van eindwerkstukken, met ten opzichte van de voorgaande periodes verbeterde beoordelingsformulieren, was in september voor het panel beschikbaar. De uitbreiding betrof al het beschikbare eindwerk uit het genoemde studiejaar: 6 werkstukken van in totaal 12 studenten die in duo's waren afgestudeerd. Begin oktober heeft het panel deze werkstukken beoordeeld, waarna het in staat was om tot een eindoordeel over standaard 3 te komen.

Na goedkeuring van het rapport door het panel, is het voor verificatie op feitelijke onjuistheden aan de opleiding voorgelegd.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 20 november 2013

Panelvoorzitter

De heer drs. J. de Beuze AA

Panelsecretaris

De heer W.A.J. van Uden

Samenvatting

Totaaloordeel

Het panel dat de opleiding Accountancy van NHL Hogeschool heeft gevisiteerd is van oordeel dat de opleiding van *voldoende* kwaliteit is en adviseert de NVAO positief over de accreditatie.

Het panel onderbouwt zijn oordeel aan de hand van de zes onderwerpen van het accreditatiekader van de uitgebreide opleidingsbeoordeling.

Onderwerp 1: Beoogde eindkwalificaties

De opleiding hanteert de eindkwalificaties die voor alle opleidingen voor Accountancy gelden. Dat betekent dat studenten zes competenties dienen te verwerven, die in trefwoorden als volgt zijn weer te geven: aanspreekpunt zijn voor fiscale dienstverlening, behartigen van belangen van cliënten, bijdragen aan controle van de jaarrekening, adviseren, functioneren in een accountantskantoor, professioneel ontwikkelen. Daarnaast dienen studenten de eindtermen van de theoretische accountantsopleiding (2008) te verwerven. De opleiding verleent vanaf het studiejaar 2012-2014 de graad van Bachelor of Business Administration en daarom hanteert ze ook de BBA-standaarden.

Het panel beoordeelt de beoogde eindkwalificaties op basis van de door de opleiding gemaakte keuzes als **goed**.

Onderwerp 2: Programma

Het programma van de opleiding sluit aan op de actuele stand van zaken in het beroepenveld. Studenten gebruiken passende literatuur. In het eerste semester van het tweede studiejaar wordt het onderwijs in het Engels verzorgd. Belangrijke vaardigheden die studenten trainen zijn adviesvaardigheden, communicatieve en onderzoeksvaardigheden. Elk semester voeren studenten een project dat tot doel heeft de theorie van dat semester praktisch toe te passen. De grote praktijkperiodes in de opleiding zijn de stage en het afstuderen. De inhoud van het programma is naar het oordeel van het panel **goed**. Het onderdeel onderzoeksvaardigheden wordt nog verder ontwikkeld en daarom vindt het panel de oriëntatie van het programma **voldoende**.

Het onderwijsprogramma is gebouwd op vier leerlijnen: de integrale leerlijn (voor het trainen en verwerven van competenties), de conceptuele leerlijn (voor het verwerven van kennis), de vaardigheden leerlijn (voor het verwerven van beroeps- en onderzoeksvaardigheden) en de studieloopbaanlijn (gericht op de persoonlijke en professionele ontwikkeling). Het programma biedt studenten **voldoende** mogelijkheden om de kennis en vaardigheden te verwerven die nodig zijn om in het beroepenveld te starten.

De werkvormen die de docenten inzetten om studenten tot studeren aan te zetten en zich de competenties eigen te maken passen bij de doelen van de leerlijnen. De studieloopbaanleerlijn wordt verder ontwikkeld. Studenten zijn tevreden over de inrichting van het onderwijs en de manier waarop docenten werken. Ze zien echter ook mogelijkheden tot verbetering. Het programma bevat voor studenten alleen keuzemogelijkheden tijdens de stage en het afstuderen, namelijk de keuze voor een organisatie en voor het afstudeeronderwerp.

En bijzonderheid in het programma is de mogelijkheid dat studenten na de stage in het derde jaar ook de projecten van het vierde jaar uitvoeren bij de stage-organisatie. Het didactisch concept en de uitvoering ervan beoordeelt het panel als **voldoende**.

Om toegelaten te worden tot de opleiding dienen kandidaten te voldoen aan de wettelijke eisen. In beperkte mate is het mogelijk om bij de examencommissie vrijstellingen te verkrijgen voor enkele programmaonderdelen. Voor studenten met achterstanden op het gebied van Nederlands en Engels is er een remediërend programma. Het programma sluit volgens het panel **goed** aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Het programma voldoet aan de eisen van studeerbaarheid. Het management van de opleiding reageert adequaat als de verdeling van de studielast daartoe aanleiding geeft. De drempels in het studieprogramma leiden ertoe dat studenten bij de aanvang van de stage en het afstuderen een bepaald niveau bereikt hebben. Het panel vindt de studeerbaarheid van het programma daarom **goed**.

Het programma **voldoet** ook aan de wettelijke eisen voor een bachelorprogramma op hbo-niveau: 240 studiepunten.

Het programma is adequaat voor het realiseren van de eindkwalificaties.

Onderwerp 3 Personeel

Binnen de kaders van het personeelsbeleid van het instituut ECMA formuleert de opleiding haar personeelsbeleid en voert dat uit. De beleidsruimte heeft betrekking op de het aantal docenten en vooral op de kwaliteit van docenten. De opleiding formuleert haar eigen professionaliseringsplan en voert dat uit. Ook voert de opleiding de inzet- en waarderingsgesprekken conform het personeelsplan uit. Het personeelsbeleid en de uitvoering ervan beoordeelt het panel als **voldoende**.

Het docententeam als geheel is een mix van goede vakinhoudelijke deskundigheid, praktijkervaring, en didactische expertise. Het panel vindt de vakinhoudelijke kennis en praktijkervaring in het team goed. De didactische deskundigheid vergt wel enige aandacht. Het management neemt daarvoor reeds maatregelen. Dit geldt ook voor de deskundigheid op het gebied van onderzoeksvaardigheden. Al met al vindt het panel de kwaliteit van het personeel **voldoende**.

De omvang van het personeel voldoet niet aan de norm die de hogeschool stelt. De overschrijding van de norm is echter beperkt en bovendien neemt het opleidingsmanagement maatregelen om wel aan de norm te voldoen en om de werkdruk van docenten te beperken. Het panel vindt de omvang van het personeel **voldoende** toereikend voor de realisatie van het programma.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Hoewel de ICT-faciliteiten niet tot volle tevredenheid van studenten zijn, wat vooral gebaseerd is op kwantiteit en niet op kwaliteit, is de fysieke leeromgeving passend voor het onderwijs in de huidige tijd. De voorzieningen dragen voldoende bij aan de kwaliteit van het onderwijs. De opleiding stimuleert het gebruik van eigen ICT-apparatuur door studenten (Bring our own device) en zorgt ervoor dat ze gebruik kunnen maken van de softwarevoorzieningen van de hogeschool. Het panel beoordeelt de materiële voorzieningen als **voldoende**.

Het panel vindt dat studieloopbaanbegeleiding in de propedeuse goed is vormgegeven en heeft maatregelen genomen om de begeleiding in de hoofdfase op hetzelfde niveau te brengen. Studenten zijn tevreden over de tweedelijns begeleiding. Ook is de begeleiding van stagiairs en afstudeerders goed. De informatievoorziening voldoet aan de eisen van deze tijd en verloopt naar tevredenheid van de studenten. Het panel vindt het oordeel **goed** voor de begeleiding op zijn plaats.

Onderwerp 5 Kwaliteitszorg

De opleiding hanteert de PDCA-cyclus. Ze evalueert diverse aspecten van het onderwijs, zoals die in het accreditiekader worden genoemd. De evaluatieresultaten leiden in voldoende mate tot het realiseren van verbeteringen. Studenten vinden dat ze goed betrokken worden bij zowel de evaluaties zelf als het vinden van verbetermogelijkheden. Dat geldt ook voor het werkveld. Het panel vindt dat er hogere normen aan gesteld mogen worden om uitdagender kwaliteitsambities te creëren. De evaluatie van resultaten vindt het panel daarom **voldoende**.

De opleiding voert in voldoende mate verbeteringen naar aanleiding van evaluaties. Het tempo waarmee verbeteringen worden doorgevoerd sinds de vorige visitatie was laag. Pas sinds ongeveer een jaar is het tempo omhoog gegaan en leiden evaluaties op kortere termijn tot verbeteringen. Dit is een goede ontwikkeling. Het panel waardeert de verbetermaatregelen met een **voldoende**.

De opleiding betreft de studentvertegenwoordiging goed bij het verbeteren van de onderwijskwaliteit, maar de gehele studentenpopulatie voelt zich nog niet voldoende geïnformeerd. Docenten en werkveld hebben hun inbreng via de geëigende kanalen. Alumni verstrekken informatie via de HBO-monitor en het verzorgen van gastlessen. Het panel vindt de betrokkenheid bij kwaliteitszorg **voldoende**.

Onderwerp 6 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De praktijk van toetsen en beoordelen past bij een hbo-opleiding. De toetsvormen zijn geschikt voor de leerdoelen en de beheersingsniveaus. De toetsplannen zijn transparant. De kwaliteit van de feedback op toetsen voldoet aan de verwachtingen van de studenten. De examencommissie gaat zorgvuldig te werk, kent haar taken en voert die uit. De leden van de examencommissie voelen zich onafhankelijk. De toetscommissie is in 2012 van start gegaan en zij moet zich nog verder ontwikkelen. In het belang van de kwaliteitsborging van toetsing en beoordeling is het gewenst dat de leden van de toetscommissie zich professionaliseren.

De opleiding heeft bij de aanvang van het cursusjaar 2012-2013 een verbetering ingezet voor de afstudeeropdrachten. De resultaten daarvan waren tijdens het visitatiebezoek in mei niet zichtbaar. Op basis van het toen beschikbare afstudeerwerk, uit 2011 en 2012, vond het panel drie afstudeerwerken onvoldoende. De steekproef is vervolgens uitgebreid met zes afstudeerwerken uit het studiejaar 2012-2013, die in september beschikbaar waren. Dat waren alle afstudeerwerken uit die periode. Het panel is van oordeel dat al het afstudeerwerk uit deze aanvulling op de eerste steekproef van bachelorniveau is, ook als de examinatoren het met een zes beoordelen. De aangekondigde en uitgevoerde verbeteringen voor de afstudeeropdracht hebben kennelijk effect gehad.

Daarnaast stelt het panel vast dat het werkveld tevreden is over het niveau en de kwaliteiten van de afgestudeerden. Bovendien vinden afgestudeerden dat ze voldoende gekwalificeerd zijn om als beginnend beroepsbeoefenaar aan het werk te gaan. Ook het aangaan van een vervolgstudie op universitair niveau is met succes mogelijk.

Samenvattend constateert het panel dat het systeem van toetsing aan de maat is en dat de opleiding heeft laten zien dat het afstudeerwerk, na het invoeren van de verbeteringen, zonder uitzondering van bachelorniveau is. Hoewel het panel in de eerste steekproef meer dan 10% onvoldoende werken aantrof, vindt het dat het oordeel **voldoende** voor toetsing en gerealiseerde kwalificaties daarom gerechtvaardigd is.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	11
2	Beoordeling	13
	Beoogde eindkwalificaties	13
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	13
	Programma	15
	Standaard 2 Oriëntatie van het programma	15
	Standaard 3 Inhoud van het programma	16
	Standaard 4 Vormgeving van het programma	18
	Standaard 5 Instroom	19
	Standaard 6 Studeerbaarheid	20
	Standaard 7 Duur	22
	Personeel	22
	Standaard 8 Personeelsbeleid	22
	Standaard 9 Kwaliteit van het personeel	23
	Standaard 10 Kwantiteit van het personeel	25
	Voorzieningen	26
	Standaard 11 Materiële voorzieningen	26
	Standaard 12 Studiebegeleiding	27
	Kwaliteitszorg	28
	Standaard 13 Evaluatie resultaten	28
	Standaard 14 Verbetermaatregelen	29
	Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg	30
	Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	32
	Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	32
3	Eindoordeel over de opleiding	37
4	Aanbevelingen	39
5	Bijlagen	41
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	43
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	45
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	49
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	53
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	53
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	61
	Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid	63

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	B Accountancy
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34406
3. Oriëntatie en niveau	Hbo; bachelor
4. Aantal studiepunten	240
5. Afstudeerrichting(en)	Geen
6. Variant(en)	Voltijd
7. Locatie(s)	Leeuwarden
8. AD-programma*	Geen
9. Registratienummer AD in CROHO	Niet van toepassing
10. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 2007 Besluit NVAO: 11 mei 2009
11. Code of conduct	Ja

*) Associate Degree, indien van toepassing

Administratieve gegevens van de instelling

12. Naam instelling	NHL Hogeschool
13. Status instelling	Bekostigd
14. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Nog niet bekend

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Maart 2013, bron NHL Leeuwarden, Bureau Inschrijving

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar

Cohort	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Uitval	27,6%	53,1%	27,3%	51,4%	28,6%	40,8%	30,8%

Tabel 2: Uitval uit de bachelor

Cohort	2005	2006	2007
Uitval	23,8%	20,0%	25%

Tabel 3: Rendement

Cohort	2005	2006	2007
Rendement	66,7%	73,3%	56,3%

Tabel 4: Docentkwaliteit

Graad	MA	PhD
Percentage	61%	9%

Tabel 5: Student-docentratio

Ratio	32-1
-------	------

Tabel 6: Contacturen

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen	19,25	16,75	15,5	13,5

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

Inhoudelijk baseert de opleiding haar eindkwalificaties op de landelijke afspraken voor het beroepsprofiel en de beroepscompetenties. Deze zijn vastgelegd in het *Landelijk Beroeps- en opleidingsprofiel Accountancy 2012* en in het rapport *Eindtermen theoretische Accountantsopleiding 2008* (update 2012/1.4). Bij de totstandkoming van deze documenten is het werkveld uitvoerig betrokken geweest: Zo hebben de beroepsorganisaties Nederlandse Orde van Accountants-Administratieconsulenten en Nederlands Instituut van Registeraccountants (Sinds 1 januari 2013 gefuseerd tot Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants) en de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding hun inbreng gehad en is het opleidingsprofiel gevalideerd in een bijeenkomst met deskundigen uit het werk- en opleidingsveld. Ten slotte is het concept ook voorgelegd aan de leden van de beroepenveldcommissies van de deelnemende hogescholen.

Het panel heeft aan de hand van de Opleidings- en Examenregeling, onderwijsbeschrijvingen en gesprekken met management en docenten vastgesteld dat de eindkwalificaties die in de genoemde documenten worden beschreven, daadwerkelijk worden gebruikt in de opleiding. De opleiding gebruikt zes competenties die elk zijn uitgewerkt in deelkwalificaties (zie bijlage 1) die uitvoerig beschreven zijn in het *Landelijk Beroeps- en opleidingsprofiel Accountancy 2012*. De zes competenties zijn:

1. aanspreekpunt zijn voor cliënten in het kader van de administratieve dienstverlening;
2. behartigen fiscale belangen cliënt in het kader van fiscale dienstverlening;
3. bijdragen aan de uitvoering van de algemene controle van de jaarrekening;
4. adviesbehoeften onderkennen, signaleren vervullen in het kader van dienstverlening;
5. adequaat functioneren in een accountantskantoor;
6. zichzelf voortdurend ontwikkelen als beroepsbeoefenaar.

De competenties zijn uitgewerkt in doelen waaruit blijkt dat de student kennis en inzicht dient toe te passen in de praktijk.

Een voorbeeld hiervan is uitwerking 2.4 van competentie 2: *Toepassen van fiscale kennis bij zowel het verzorgen van aangiftes als bij fiscale advisering op een breed terrein*. Het beroeps- en competentieprofiel dat landelijk is beschreven voldoet aan de Nederlandse wet- en regelgeving voor accountancy en administratieconsulenten, dat op haar beurt voldoet aan Europese richtlijnen. In dit landelijke document (paragraaf 5.5) is de relatie tussen de eindkwalificaties, de Dublin descriptor en de generieke hbo-kwalificaties inzichtelijk te gemaakt. Daarmee is het bachelor eindniveau geborgd.

De kennis die een afgestudeerde hbo-bachelor accountancy dient te bezitten is beschreven in de *Eindtermen theoretische Accountantsopleiding 2008* (update 2012/1.4). De eindtermen hebben betrekking op de kernvakgebieden audit & assurance, externe verslaggeving en bestuurlijke informatievoorziening. Daarnaast zijn eindtermen geformuleerd voor verwante vakgebieden: boekhouden, management accounting, financieel management, management & organisatie, corporate governance, recht, algemene economie, en levensverzekeringswiskunde & Statistiek. De eindtermen voor deze vakgebieden zijn gebaseerd op de EU-Richtlijn van 17 mei 2006 (2006/43) die betrekking heeft op de minimumeis waaraan een opleiding tot wettelijk auditor dient te voldoen. Als gevolg van de Wet toezicht accountantsorganisaties ziet de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA) toe op de kwaliteit en het niveau van de eindtermen.

Deze eindtermen worden landelijk getoetst (zie standaard 16) met als doel het niveau landelijk te borgen. Deze eindtermen komen grotendeels overeen met de kennis en competenties die afgestudeerden met de graad Bachelor of Business Administration dienen te verwerven. Vanaf het studiejaar 2013-2014 verleent de opleiding deze BBA-grad in plaats van de tot dan toe verleende graad Bachelor of Economics.

Overwegingen en conclusie

Uit de bevindingen blijkt dat de opleiding voldoet aan de landelijke en internationale eisen voor de inhoud, het niveau en de oriëntatie van het beroep op hbo-bachelorniveau. Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding aan de landelijke kwalificaties voldoet.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Programma

Standaard 2 Oriëntatie van het programma

De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen

Uit het onderwijsmateriaal dat het panel heeft kunnen inzien tijdens het visitatiebezoek leidt het af, dat het programma voldoende diepgang en actualiteit heeft om de studenten op het vereiste niveau te brengen en hen voor te bereiden op de beroepspraktijk. Uit de gesprekken met docenten en studenten is het panel duidelijk geworden dat het programma actueel is voor de kernvakgebieden audit & assurance, externe verslaggeving en bestuurlijke informatievoorziening. Studenten maken kennis met actuele wet- en regelgeving.

De gebruikte vakliteratuur is vergelijkbaar met de literatuur die andere accountancy-opleidingen gebruiken. Opvallend is dat de opleiding het eerste semester in het tweede studiejaar in het Engels aanbiedt. Ze doet dit om buitenlandse studenten de gelegenheid te geven een half jaar aan NHL Hogeschool accountancy te studeren en Nederlandse studenten vaardiger te maken in het Engels. In het studiejaar 2012-2013 is dit Engelstalige semester voor het eerst aangeboden. Een klein aantal buitenlandse studenten heeft deelgenomen, maar alle opdrachten en tentamens werden in het Engels gemaakt en afgenomen, ook als een groep uitsluitend uit Nederlandse studenten bestond. De inhoud van het Engelstalige semester sluit aan op de kwalificaties zoals bij standaard 1 beschreven.

Beroepsvaardigheden worden door middel van opdrachten en projecten getraind en tijdens de stage en het afstuderen in praktijk gebracht. Als beroepsvaardigheden worden aangemerkt: adviesvaardigheden, communicatieve vaardigheden, kunnen werken in een team op een kantoor en vaardigheden die een student nodig heeft om zich te ontwikkelen als beroepsbeoefenaar. De training van deze vaardigheden zijn in het programma terug te vinden bij programmaonderdelen als Engels, communicatieve vaardigheden (rapporteren, zakelijke correspondentie), sollicitatietraining en adviesvaardigheden. Dit type vaardigheden komt doorheen het hele curriculum aan de orde. Projectmatig werken en samenwerken wordt getraind in projecten als de *Schoenendoos* en *Snelstart* in het eerste jaar en *Management Letter* en *Prestatiemanagement* in het derde jaar. Het panel constateert dat deze vaardigheden concentrisch zijn opgebouwd. Ook bouwen de projecten en de theorievakken op elkaar voort.

De stageverslagen en afstudeerwerkstukken laten zien dat deze programmaonderdelen praktijkgericht zijn en studenten in staat stellen beroepsvaardigheden te ontwikkelen. Zij worden daarop in de stage ook beoordeeld.

Uit de documentatie die het panel heeft ingezien, blijkt dat het curriculum nog geen herkenbare onderdelen heeft die gericht zijn op het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden. Als onderdeel van projecten leren studenten de beginselen van het doen van onderzoek, maar het oefenen van onderzoeksvaardigheden met het oog op een einddoel is nog niet herkenbaar. Wel biedt de opleiding ouderejaars workshops onderzoeksvaardigheden aan om hen voor te bereiden op het praktijkgerichte onderzoek in de afstudeerfase. Tijdens het visitatiebezoek werd duidelijk dat de opleiding een onderzoekslerlijn heeft ontwikkeld. Deze leerlijn is in het studiejaar 2012-2013 in het eerste jaar ingevoerd. In het studiejaar 2013-2014 wordt de leerlijn ingevoerd in de hoger leerjaren. De al bestaande workshops en elementen van onderzoeksvaardigheden maken deel uit van deze leerlijn.

Overwegingen en conclusie

Uit de beschikbaar gestelde documentatie en de gesprekken met studenten en docenten concludeert het panel dat het programma studenten in voldoende mate in staat stelt beroepsvaardigheden te ontwikkelen. Een gestructureerd programma voor onderzoeksvaardigheden is in 2013 ontwikkeld en wordt vanaf september 2013 ingevoerd. Het panel is van oordeel dat de opleiding eerder had mogen starten met de ontwikkeling van een leerlijn voor onderzoeksvaardigheden. Het panel is daarentegen positief over het Engelstalige semester en de mogelijkheid die studenten daarmee hebben om met buitenlandse studenten samen te werken. Het programma is actueel en de gebruikte literatuur is van voldoende niveau.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 3 Inhoud van het programma

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

In het *Toetsplan Afdeling Economics Opleiding Accountancy* (april 2013) zijn drie matrices opgenomen waarin is aangegeven in welke programmaonderdelen de beroepscompetenties, de BBA-competenties en de CEA-eindtermen aan de orde komen en worden getoetst. Ook is in deze matrices opgenomen op welk niveau – foundation, advanced of bachelor – de desbetreffende kwalificaties worden getoetst. De eerste matrix geeft een overzicht van de projecten en de daarbij behorende beroepscompetenties. In de tweede matrix worden de CEA-eindtermen gekoppeld aan de modulen van de conceptuele leerlijn. De derde matrix maakt inzichtelijk hoe de BBA-competenties zijn gekoppeld aan de programmaonderdelen. Het panel heeft vervolgens steekproefsgewijs getest of de gegevens in de matrices overeenkomen met de modulebeschrijvingen. Uit dit onderzoekje blijkt dat de modulebeschrijvingen van de projecten consequent verwijzen naar de te verwerven beroepscompetenties.

In de overige modulebeschrijvingen is een verwijzing naar de CEA-eindtermen of de BBA-competenties zelden opgenomen. Op grond van de tweede matrix en het feit dat de eindtermen voor de kernvakken landelijk worden getoetst door middel van de Overall Toets in het vierde jaar vertrouwt het panel er op dat de CEA-eindtermen in voldoende mate in de modules aan bod komen, maar uit de afzonderlijke modulebeschrijving blijkt dit naar het oordeel van het panel onvoldoende. Wel bevatten de modules in de steekproef een opsomming van leerdoelen. Het panel vindt een zorgvuldige documentatie van einkwalificaties en leerdoelen een punt van aandacht.

Het programma is opgebouwd aan de hand van vier leerlijnen die de verticale samenhang in het programma borgen. De onderdelen van deze leerlijnen hebben een concentrische opbouw. In de integrale leerlijn trainen de studenten de beroepscompetenties en de vaardigheden door middel van projecten, de stage en het afstuderen. Het verwerven en toepassen van kennis staat centraal in de conceptuele leerlijn. In deze leerlijn zijn vakken als bedrijfsadministratie, audit & assurance, externe verslaggeving en recht opgenomen. De vaardighedenleerlijn bevat trainingen voor bijvoorbeeld adviesvaardigheden en ERP-systemen, en voor de nieuwe cohorten ook onderzoeksvaardigheden. In de studieloopbaanlijn ten slotte staan beroepsoriëntatie en studieloopbaanbegeleiding centraal.

De opleiding heeft de onderwijsperiodes zodanig georganiseerd dat het project dat elke periode plaatsvindt wordt voorbereid in de vakken uit dezelfde periode. In het derde jaar bijvoorbeeld werken de studenten aan het project 'jaarrekening'. Om dit project goed te kunnen uitvoeren worden modules als externe verslaggeving, bedrijfsadministratie en belastingrecht aangeboden. De inhoud van deze modules is gericht op de competenties en de leerdoelen die in het project centraal staan.

Deze horizontale samenhang krijgt naar het oordeel van het panel goed vorm en studenten zijn er tevreden over. De constructie om de theorie 'just in time' in te plannen en direct toe te passen in projecten is een goede voorbereiding op de beroepspraktijk waarmee ze in de stage en de afstudeerfase kennismaken, zo geven de studenten in de gesprekken aan.

Overwegingen en conclusie

Het panel is van mening dat de drie matrices inzichtelijk maken in welke programmaonderdelen welke kwalificaties aan de orde komen. De uitwerking van deze matrices in de modules van het curriculum is echter niet volledig, hoewel het format voor de modulebeschrijving dit wel voorschrijft. Het aanvullen van de modulebeschrijvingen is een eenvoudig uit te voeren verbetering. De opbouw van het programma in de vorm van vier leerlijnen borgt de verticale samenhang. Elke periode bestaat uit een project en een aantal ondersteunende vakken. De verticale en horizontale samenhang zijn voldoende geborgd in het curriculum.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 4 Vormgeving van het programma

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Het onderwijsconcept van de opleiding heeft als uitgangspunt dat studenten competenties dienen te verwerven. Competenties zijn opgebouwd uit de componenten kennis, vaardigheden en beroepshouding. Voor elk van deze componenten heeft de opleiding een leerlijn samengesteld. In de conceptuele leerlijn verwerft de student kennis en leert hij die toepassen in oefensituaties en kleine opdrachten. Het gaat om kennis op de essentiële vakgebieden van het accountancy-beroep. Voorbeelden zijn bij standaard 2 en 3 reeds gegeven. De student traint en verwerft onder meer de volgende vaardigheden in de vaardighedenleerlijn: communiceren, samenwerken en rapporteren. In de studieloopbaanlijn ontwikkelt de student zijn beroepshouding waaronder het vermogen om te reflecteren en zich blijvend te ontwikkelen. In de integrale leerlijn leert de student het geleerde uit de andere leerlijnen toe te passen in een project waarin alles samenkomt. Deze opvatting over de inrichting van competentiegericht onderwijs is vergelijkbaar met de situatie op veel andere opleidingen en hogescholen.

Ook de werkvormen die vanuit het onderwijsconcept zijn gekozen bij de leerlijnen zijn passend. In de conceptuele leerlijn organiseren docenten hoofdzakelijk hoor- en werkcolleges. In beide vormen komt veel interactie voor, omdat de groepen vaak niet groter zijn dan ongeveer 25 studenten. De vaardigheden trainen studenten in practica. Studieloopbaanontwikkeling wordt ondersteund door intervisie, plannings- en voortgangsgesprekken, groepsgesprekken en trainingssessies. Projectopdrachten en de stage (zowel in het derde jaar als in de afstudeerfase) geven vorm aan de integrale leerlijn, die vorm krijgt in werkvormen als tutorbijeenkomsten, discussievormen, brainstormen, presentaties. Ook de landelijke Overall Toets is onderdeel van de integrale leerlijn. De studenten die het panel gesproken heeft zijn tevreden over de manier waarop het onderwijs is ingericht en de wijze waarop de docenten daaraan vormgeven. Onderwijsevaluaties geven een vergelijkbaar beeld.

Uit de gesprekken leidt het panel af dat de werkvormen studenten stimuleren te leren en vaardigheden te verwerven. Enkele studenten meldden echter dat zij tamelijk vrij kunnen kiezen of ze wel of niet aanwezig willen zijn bij onderwijsactiviteiten, wat de presentie niet ten goede komt. De opleiding is van mening dat van hbo-studenten verwacht mag worden dat zij zelf het belang van het bijwonen van lessen inzien. Het panel is van oordeel dat een striktere sturing hierin van de opleiding van belang is.

De opleiding geeft zelf aan dat de leerlijn studieloopbaanbegeleiding nog niet voldoende is ontwikkeld voor het 2e, 3e en 4e jaar, al komen reflectie en beroepshouding wel aan de orde in de integrale leerlijn. Het panel onderschrijft de wens dat een verdere uitbouw van de leerlijn nuttig is om samenhang in de ontwikkeling van reflectieve vaardigheden en de beroepshouding te versterken.

Het onderwijsprogramma heeft geen keuze-elementen, uitgezonderd de vrijheid die een student heeft om een stagebedrijf en afstudeeronderwerp te kiezen. Alle overige programma-onderdelen zijn verplicht en dragen bij aan het realiseren van de beroepscompetenties en/of de CEA-eindtermen. Deze strakke sturing beperkt de keuzevrijheid van studenten, maar zorgt er wel voor dat alle studenten de benodigde kennis en vaardigheden verwerven.

Overwegingen en conclusie

Het panel is van oordeel dat het onderwijsconcept en de uitwerking daarvan past bij het uitgangspunt dat studenten competenties verwerven. De opleiding werkt aan een verdere ontwikkeling van de leerlijn studieloopbaanbegeleiding voor de hogere jaren. Hoewel de werkvormen geschikt zijn om studenten aan te zetten tot actief leren, stelt het panel vast dat nog niet alle docenten er in slagen om studenten zover te krijgen. Het panel vindt dat de onderwijsopvattingen en de gekozen werkvormen in orde zijn, maar dat de uitvoering ervan voortdurend aandacht behoeft.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 5 Instroom

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

In het *Studentenstatuut* zijn de toelatingsvoorwaarden in algemene zin beschreven. De standaard is dat studenten een vierjarig programma volgen indien ze aan de wettelijke toelatingseisen voldoen. Op de website van de hogeschool is opgenomen welke vooropleiding nodig is om toegelaten te worden:

- havo: profiel NT (met economie of M&O), het profiel NG (met economie of M&O), het profiel EM en het profiel CM (met economie of M&O en met wiskunde a of wiskunde b);
- vwo: alle profielen;
- mbo: niveau 4.

Voor aspirant-studenten die ouder zijn dan 21 jaar en niet aan de formele toelatingseisen voldoen, is er de mogelijkheid een toelatingsonderzoek af te leggen waarin de vakken Nederlands, Engels en economie op havo-niveau getoetst worden. Een kandidaat dient voor alle onderdelen een voldoende te scoren.

In het *Studentenstatuut* is beschreven dat studenten vrijstellingen kunnen aanvragen op grond van eerder verworven competenties of op basis van elders gevolgd onderwijs. Studenten met een diploma mbo administrateur niveau 4 kunnen een vrijstelling aanvragen voor de vakken BA 1.1 en BA 1.2. Vwo'ers kunnen ook vrijstellingen aanvragen; de mogelijkheden daarvoor hangen af van het examenprofiel. De omvang van de vrijstellingen is zo beperkt, dat het niet leidt tot een verkorte leerroute.

Vrijstellingsverzoeken worden individueel behandeld en de examencommissie besluit over het al dan niet verlenen van een vrijstelling.

De opleiding stelt eisen aan het niveau voor Nederlands (instapniveau 3F, uitstapniveau 4F) en Engels (EFR-niveau B1. Indien een student niet aan de eisen voldoet, volgt hij verplicht een remediërend programma bij het Learning Centre van de hogeschool.

Studenten die vanaf het derde jaar hun studie willen combineren met de beroepspraktijk, kunnen dat doen in een specifiek traject. Na de stage kunnen ze de opdrachten uit het resterende deel van de opleiding doen in het stagebedrijf, waardoor ze een goede aansluiting op het latere werk versterken. Deze opdrachten worden op dezelfde wijze beoordeeld als de projectopdrachten van studenten die het reguliere traject volgen.

Daarnaast volgen deze studenten de binnenschoolse programmaonderdelen samen met de andere studenten, die de opdrachten in projectvorm uitvoeren. Door voldoende aandacht te besteden aan de theoretische component is het kennisniveau geborgd. In deze leerroute is geen sprake van een leerwerkovereenkomst en daarom wordt deze route niet als een duaal traject gekenmerkt. De praktijk leert dat alleen goede studenten de gelegenheid krijgen de combinatie werken en leren te volgen, omdat hun stagebedrijf hen kennelijk graag wil behouden.

Zowel uit tevredenheidsonderzoeken onder studenten als uit de gesprekken die het panel met studenten heeft gevoerd, blijkt dat zij tevreden zijn over de aansluiting tussen vooropleiding en de opleiding accountancy.

Overwegingen en conclusie

De opleiding hanteert de eisen voor toelating en past de mogelijkheden voor het verlenen van vrijstellingen toe volgens de wettelijk procedures. Er zijn geen specifieke leerroutes voor studenten met bijzondere achtergronden. De voortzetting van de stage in een leerroute waarin het stagebedrijf een rol blijft spelen is gunstig voor de studenten die daarvoor in aanmerking komen. Positief is het panel over de toelatingseisen voor Engels en Nederlands. Het vak Engels is speciaal van belang vanwege het Engelstalige semester in het tweede jaar.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 6 Studeerbaarheid

<i>Het programma is studeerbaar.</i>

Bevindingen

De geprogrammeerde studielast voor studenten is gelijkelijk verdeeld over onderwijsperiodes waarover het programma is verdeeld. Elk kwartaal heeft een studielast van 15 studiepunten. De onderdelen in een periode hebben een gemiddelde omvang van 2 studiepunten, met uitzondering van de stage, de overalltoets (OAT) en het afstuderen.

Om deze studielast te realiseren heeft de opleiding contacturen (conform de definitie van de NVAO) ingeroosterd waarvan het aantal in de loop van het studieprogramma vermindert: in jaar 1 zijn 19,25 contacturen ingeroosterd; in jaar 2 16,75; in jaar 3 15,5 en in jaar 4 13,5. De studenten geven aan dat ze de contacturen niet allemaal volgen, maar dat de studielast in het algemeen realistisch is. Sommige studenten vinden het eerste semester van de propedeuse lichter dan ze verwachtten, maar de hogere jaren compenseren dat. De vierdejaars en afgestudeerden vinden achteraf dat de periode waarin de OAT speelde erg zwaar was. Uit de gesprekken blijkt dat de opleiding maatregelen neemt als de studielast erg afwijkt van de geprogrammeerde. Een voorbeeld daarvan is het aanpassen van het aantal opdrachten in een module. Verder geven de studenten aan dat ze gemiddeld genomen rond de 35 klokuren per week met hun studie bezig zijn, inclusief de contacturen. De studielast wordt bewaakt door middel van onderwijsbeoordelingen en panelgesprekken met studenten. De jaarlijkse NSE bevat eveneens een indicator voor de studielast.

De studenten zijn tevreden over de les- en toetsroosters en de tijdigheid waarmee deze informatie beschikbaar wordt gesteld. Voor elke toets heeft een student twee kansen. De bekendmaking van de toetsresultaten gebeurt volgens de studenten conform de vastgelegde termijnen. De officiële resultaten worden via Educator gepubliceerd na vaststelling door de examencommissie.

Het programma bevat een aantal drempels die tot doel hebben de studievoortgang te bevorderen en het niveau op peil te houden. In de propedeutische fase is dat het bindend studieadvies, waarvoor de norm in het studiejaar 2012-2013 45 studiepunten bedroeg. In het tweede jaar van inschrijving moet de student de propedeuse hebben behaald, indien dat niet het geval is, volgt alsnog een bindend studieadvies.

In de *Handleiding Stage Accountancy* (januari 2013) zijn normen opgenomen waaraan een student moet voldoen voor hij aan de stage mag beginnen: hij moet de propedeuse behaald hebben, voor tweedejaarsvakken minimaal 30 studiepunten hebben behaald en het tweedejaars vak Bedrijfsadministratie succesvol hebben afgesloten. Eenzelfde mechanisme is van toepassing bij de toelating tot de afstudeerfase. In de *Afstudeerhandleiding Accountancy, richtlijnen en adviezen* (januari 2011) is opgenomen dat de student mag beginnen met afstuderen als hij de propedeuse heeft behaald en 120 studiepunten in de hoofdfase. Deze eis bouwt voort op de normen die gelden voor toelating tot de stage. Zo borgt de opleiding dat studenten die op stage gaan en starten met het afstuderen over voldoende kennis en vaardigheden beschikken.

Voor studenten met een functiebeperking is in het Studentenstatuut opgenomen dat de opleiding hen desgewenst een contactpersoon toewijst om hun belangen te behartigen in overleg met het informatiecentrum van NHL Hogeschool. De mogelijkheden zijn in het Studentenstatuut niet uitgewerkt, maar op de website van NHL Hogeschool is te vinden dat de hogeschool de wettelijke regelingen toepast. De studentendecaan bemiddelt als een student met een functiebeperking studievertraging dreigt op te lopen. Het panel heeft geen studenten met een functiebeperking gesproken.

Volgens de studenten zijn de docenten zeer benaderbaar, goed bereikbaar en in het algemeen snel met reacties op vragen. Het panel heeft de indruk dat de contacten tussen studenten en docenten goed zijn. De kleinschaligheid van de opleiding draagt daaraan ongetwijfeld bij.

Overwegingen en conclusie

Het programma voldoet aan de eisen van studeerbaarheid die aan een programma gesteld mogen worden. Het management van de opleiding reageert adequaat als de verdeling van de studielast daartoe aanleiding geeft. De drempels in het studieprogramma leiden ertoe dat studenten bij de aanvang van de stage en het afstuderen een bepaald niveau bereikt hebben.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 7 Duur

De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.

Bevindingen

De opleiding biedt alleen een voltijdsprogramma aan. Het curriculum heeft een omvang van 240 studiepunten, waarbij een studiepunt staat voor 28 studiebelastingsuren. De studiepunten zijn gelijkmatig over de vier jaar van het opleidingsprogramma verdeeld. De omvang van het studieprogramma en de verdeling van de studiepunten over de programmaonderdelen is vastgelegd in het *Studentenstatuut*. Deze beschrijving voldoet aan de wettelijke eisen.

Overwegingen en conclusie

De opleiding voldoet aan de wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en duur van het programma. Het panel komt daarom tot het oordeel **voldaan**.

Personeel

Standaard 8 Personeelsbeleid

De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.

Bevindingen

De basis voor het personeelsbeleid van de opleiding ligt in het Meerjarenpersoneelsplan 2012-2016 van het instituut ECMA, waarvan de opleiding deel uit maakt. Het beleid is gericht op het verbeteren en handhaven van de kwaliteit van de medewerkers. Er wordt gestreefd naar een zo groot mogelijk aandeel van academisch opgeleide docenten, dat minimaal **85%** bedraagt. Daarnaast wordt gestreefd naar een docent-studentratio van 1:30.

Hoewel docenten hoofdzakelijk worden ingezet bij één opleiding, verzorgen ze ook vaak onderwijs bij een andere opleiding binnen het instituut. Op deze manier wordt brede inzetbaarheid van docenten bevorderd en kunnen pieken en dalen in docentbelasting binnen het instituut makkelijker worden opgevangen.

De opleiding formuleert binnen de kaders van het Meerjarenpersoneelsplan 2012-2016 haar doelen voor de professionalisering van medewerkers. De gewenste of benodigde professionalisering is gerelateerd aan de competentieprofielen van onderwijsgevenden en leidinggevenden. Waar scholing nodig is, wordt dat ofwel verzorgd door de professionaliseringsacademie van de hogeschool (bijvoorbeeld voor didactiek, toetsing, assessor) ofwel door externe aanbieders als het gaat om meer gespecialiseerde vakinhoudelijke scholing. De docenten met wie het panel gesproken heeft zijn tevreden over de scholingsmogelijkheden en de tijd die daarvoor beschikbaar wordt gesteld.

In het kader van het functionerings- en beoordelingsbeleid voert het hoofd van de opleiding jaarlijks zogeheten taakgesprekken. In deze gesprekken worden afspraken gemaakt over de inzet, de capaciteit en de (gewenste) kwaliteit van de desbetreffende medewerker. Aan het einde van het studiejaar wordt het beoordelingsgesprek gevoerd, veelal direct gevolgd door een nieuw taakgesprek. De docenten geven aan dat de gesprekken gevoerd worden en dat ze leiden tot goede afspraken over inzet en scholing.

Overwegingen en conclusie

Binnen de kaders van het personeelsbeleid van het instituut ECMA formuleert de opleiding haar personeelsbeleid en voert dat uit. De beleidsruimte heeft betrekking op het aantal docenten, en vooral op de kwaliteit van docenten. De opleiding formuleert haar eigen professionaliseringsplan en voert dat uit. Ook voert de opleiding de inzet- en waarderingsgesprekken conform het personeelsplan uit.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 9 Kwaliteit van het personeel

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen

Het panel heeft een overzicht ontvangen met de cv's van docenten van de Afdeling Economics waartoe Accountancy behoort. Samen met de toelichting in de Kritische Reflectie en de gevoerde gesprekken leidt dit ertoe dat het panel van oordeel is dat de vakinhoudelijke kwaliteiten in het docententeam in orde zijn. Bijna driekwart van de docenten heeft een opleiding op masterniveau. Drie medewerkers studeren in een mastertraject. In het docententeam is voldoende kennis op masterniveau aanwezig op kernvakgebieden als accountancy, bedrijfsadministratie, externe verslaggeving en recht.

Het management verjongt het team als daartoe gelegenheid is en werft dan docenten met ervaring in de beroepspraktijk.

Een vijftal docenten heeft recente en relevante ervaring in de beroepspraktijk als controller, accountant of financieel adviseur. Ook worden zogeheten externe docenten ingezet. Deze docenten zijn hoofdzakelijk werkzaam in de beroepspraktijk en verzorgen daarnaast een onderdeel van het curriculum. Het panel vindt dit een sterk punt in het kader van de praktijkervaring van het personeel. Vaste docenten houden hun kennis van de beroepspraktijk actueel door stage- en afstudeerbegeleiding en hun netwerken in de regionale beroepspraktijk.

Alle docenten zijn verplicht aan te tonen dat ze pedagogisch-didactisch bekwaam zijn. Docenten zonder onderwijsbevoegdheid volgen daarom de NHL-cursus voor deze bekwaamheden als hun contract na het eerste jaar verlengd wordt. Uit het overzicht van de cv's blijkt dat een aantal docenten nog geen onderwijsbevoegdheid heeft en ook de pedagogisch-didactische cursus niet heeft gevolgd. Volgens het opleidingsmanagement volgen deze docenten de NHL-cursus. Het panel vindt dit van belang, omdat een aantal studenten van mening is dat sommige docenten niet goed in staat zijn kennis over te dragen, reden voor hen om colleges niet te bezoeken (zie ook standaard 4). Over andere docenten zijn studenten echter razend enthousiast. Het panel veronderstelt dat de NHL-cursus pedagogisch-didactische bekwaamheid docenten traint in het kiezen en toepassen van effectieve werkvormen.

Ten slotte constateert het panel dat in het docententeam geringe ervaring met onderzoek aanwezig is. Een enkele docent heeft onderzoekservaring uit het verleden meegebracht en deze wordt ingezet. Het panel is geïnformeerd over de maatregel van het management dat docenten scholing volgen op het gebied van onderzoeksvaardigheden. Deze scholing wordt intern georganiseerd. Het panel acht deze scholing nodig, net als het management, als de onderzoeksvaardigheden van studenten op een hoger plan gebracht moeten worden. Ook adviseert het panel aansluiting te zoeken bij een relevant lectoraat of kenniskring.

Overwegingen en conclusie

Het docententeam als geheel is een mix van vakinhoudelijke deskundigheid, praktijkervaring, en didactische expertise. Op de vakinhoudelijke deskundigheid is niet veel aan te merken en bovendien laat het management docenten op masterniveau scholen. Ook de inbreng van werkveldervaring is voldoende geborgd. Verbetering is gewenst op didactisch terrein, hoewel een deel van de docenten hierop ook voldoende kwaliteit bezit. Bovendien neemt het management reeds maatregelen om de didactische kwaliteit over de volle breedte van het team te versterken. Expertise op het gebied van onderzoeksvaardigheden is beperkt. En ook op dit terrein is scholing in gang gezet.

Al met al komt het panel op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 10 Kwantiteit van het personeel

De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Voor het onderwijs aan de 205 ingeschreven studenten Accountancy was in het studiejaar 2012-2013 ongeveer 6,7 fte beschikbaar. De student/fte-ratio voor onderwijs kwam uit op 1:32 en dat is hoger dan de norm van 1:30. De opleiding verklaart dit door de groei van de studentenaantallen van de afgelopen jaren. Deze groei leidt ook tot toenemende werkdruk bij de docenten, waarvoor als andere oorzaken genoemd worden de grote hoeveelheid toetsen en de versnippering van taken op docentniveau. De hoeveelheid toetsen hangt samen met de kleine modules (zie standaard 6). Het opleidingsmanagement heeft gesignaleerd dat de werkdruk hoog is en neemt maatregelen om die te verminderen. Enkele voorbeelden zijn: door jongere docenten aan te stellen na pensionering van ouderen ontstaat financiële ruimte voor uitbreiding, modules vergroten leidt tot minder versnippering, het aantal langstudeerders is teruggedrongen waardoor maatwerk vermindert, ondersteunend personeel neemt administratieve werkzaamheden van docenten over. In het Meerjaren Personeels Plan zijn vanaf het studiejaar 2013-2014 eveneens maatregelen opgenomen.

In het gesprek dat het panel met de docenten heeft gevoerd, is de werkdruk ter sprake gekomen. Docenten erkennen dat er veel op hun schouders ligt, maar ze zijn ook bevlogen en enthousiast over het werk dat ze doen. Het panel heeft dan ook het tegendeel van een vermoeid team ontmoet. Wel voorziet het panel vertraging in onderwijsinnovatie als de werkdruk hoog blijft.

De studenten ervaren weinig van de werkdruk van docenten. Ze hebben verklaard dat docenten goed bereikbaar zijn en snel en adequaat reageren op hun vragen.

Overwegingen en conclusie

De omvang van het personeel voldoet niet aan de norm die de hogeschool stelt. De overschrijding van de norm is echter beperkt en bovendien heeft het opleidingsmanagement maatregelen genomen om de werkdruk van docenten te beperken. Vooralsnog hebben de maatregelen echter nog niet geleid tot realisatie van de student/fte-ratio. Wel ervaren docenten dat ze gefaciliteerd worden. Met de maatregelen op korte en middellange termijn die het management heeft genomen, is in voldoende mate veilig gesteld dat het opleidingsteam zijn taken kan uitvoeren.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Voorzieningen

Standaard 11 Materiële voorzieningen

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

De opleiding is gehuisvest in een modern onderwijsgebouw, met goede mogelijkheden om op een hedendaagse wijze onderwijs te verzorgen. De studenten en medewerkers kunnen voor het onderwijs gebruik maken van les-, werk- en projectruimtes van verschillende formaten. Al naar gelang de behoefte zijn er ruimtes voor hoorcolleges voor grote groepen, ruimtes voor groepen van 30 studenten en ruimtes voor een-op-eengesprekken. Moderne ICT-middelen als smartboards zijn ruimschoots aanwezig in de lesruimtes.

Voor zelfstudie kunnen studenten gebruik maken van de mediatheek en de veertien studielandschappen met in totaal 1300 werkplekken. Daarnaast zijn er ongeveer 75 zogeheten *breakout rooms* waarin studenten in groepjes van maximaal zes personen kunnen werken. In de mediatheek zijn de gebruikelijke voorzieningen aanwezig met papieren en digitale bronnen, ook op de vakgebieden die voor accountants in opleiding nuttig en interessant zijn. Naast boeken zijn er tijdschriften, documentatiemappen, audiomateriaal en naslagwerken.

In het hele gebouw is draadloos internet aanwezig, zodat studenten en medewerkers overal gebruik kunnen maken van bronnen op het internet. Voor docenten van de opleiding zijn er voldoende werkplekken beschikbaar. De docenten werken in de buurt van de studieplekken van studenten, zodat contacten makkelijk onderhouden kunnen worden.

De studenten waarderen dat ze in een moderne omgeving onderwijs krijgen. Ze zijn echter ontevreden, zo beschrijft de kritische reflectie, over het aantal computerwerkplekken. Vanaf het studiejaar 2012-2013 stimuleert de instelling het gebruik van de eigen laptop of tablet (Bring Your Own Device), zodat studenten makkelijk overal kunnen werken.

Overwegingen en conclusie

Hoewel de ICT-faciliteiten niet tot volle tevredenheid van studenten zijn, wat vooral gebaseerd is op kwantiteit en niet op kwaliteit, is de fysieke leeromgeving passend voor het onderwijs in de huidige tijd. De voorzieningen dragen bij aan de kwaliteit van het onderwijs.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 12 Studiebegeleiding

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

Uit het programmaoverzicht blijkt dat studieloopbaanbegeleiding in het propedeutisch jaar onderdeel is van het programma en daarna niet meer. Het programma hiervoor wordt in het hele instituut ECMA gebruikt. De doelstelling van studieloopbaanbegeleiding in de propedeuse is studenten te ondersteunen bij hun oriëntatie op het beroep, te bepalen of ze op de goede opleiding zitten en hen te informeren over het vervolg van de opleiding. In het eerste en tweede jaar is studieloopbaanbegeleiding een vast onderdeel in het programma; in het derde en vierde jaar vindt studieloopbaanbegeleiding plaats op initiatief van de student. Inhoudelijk gaat dan de aandacht uit naar de stagekeuze, het afstuderen en de oriëntatie op het beroep of een vervolgstudie. ECMA is voornemens om studieloopbaanbegeleiding in de hogere jaren uit te breiden. Het panel adviseert de opleiding dit voornemen uit te voeren en ook in de hogere jaren studiepunten aan de genoemde onderdelen voor studieloopbaanbegeleiding toe te kennen. Studieloopbaanbegeleiding kan dan ook ingezet worden om binnen- en buitenschoolse activiteiten beter te integreren.

De vakdocent begeleidt studenten tijdens het onderwijs in de vakken, tijdens projecten en in de stage- en afstudeerperiode. Naast deze eerstelijnsbegeleiding worden andere begeleiders ingezet. De studieadviseur beheert de studentendossiers en wijst studenten de weg in zaken die de studievoortgang betreffen. Ook adviseert de studieadviseur het management over het studentenbeleid. De decaan, eveneens een tweedelijns begeleider, ondersteunt studenten met vragen over studievoorzieningen (waaronder studiefinanciering) en persoonlijke situaties die kunnen leiden tot studievertraging.

Tijdens de stage en het afstuderen wordt de student door twee personen begeleid: naast de begeleidend docent stelt het bedrijf waar de stage of het afstuderen plaatsvindt een praktijkbegeleider aan. Hun taken zijn beschreven in de handleidingen voor de stage en voor het afstuderen. Het panel is van oordeel dat deze begeleiding goed georganiseerd is en heeft geconstateerd dat studenten tevreden zijn.

Docenten vinden de begeleiding van studenten een van boeiendste onderdelen van hun werk; het geeft hen energie. Dat geldt zowel voor de studieloopbaanbegeleiding als de begeleiding van stagiairs en afstudeerders.

Uit evaluatiegegevens van de NSE 2012 blijkt dat studenten tevreden zijn over de informatievoorziening. Informatie over het studieprogramma wordt beschikbaar gesteld via Blackboard: naast de inhoud van lessen en het lesrooster vindt ook een deel van de communicatie tussen studenten en docenten over het onderwijs via dit medium plaats. De studenten die het panel heeft gesproken zeggen daarvan goed gebruik te maken. In Educator wordt de studievoortgang van studenten geregistreerd: behaalde toetsresultaten worden er in vastgelegd en zijn voor alle betrokkenen toegankelijk.

Overwegingen en conclusie

Het panel vindt dat studieloopbaanbegeleiding in de propedeuse goed is vormgegeven; het is nuttig en nodig om studieloopbaanbegeleiding in de hoofdfase te versterken. De opleiding heeft hiertoe reeds voornemens. De tweedelijns begeleiding is naar behoren georganiseerd en geschiedt naar tevredenheid van studenten. Ook de begeleiding van stagiairs en afstudeerders is aan de maat. De informatievoorziening voldoet aan de eisen van deze tijd en verloopt naar tevredenheid van de studenten.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Kwaliteitszorg

Standaard 13 Evaluatie resultaten

<i>De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.</i>

Bevindingen

Het kwaliteitsbeleid van de opleiding is beschreven in *Kwaliteitszorgsysteem Instituut ECMA en Afdeling Economics* (versie april 2013). Het panel heeft dit document ontvangen en bestudeerd.

De opleiding hanteert de PDCA-cyclus als uitgangspunt voor het kwaliteitsbeleid. Uit de documentatie die het panel ter inzage heeft ontvangen, blijkt dat de opleiding dit uitgangspunt in de praktijk brengt. Het curriculum en de onderdelen daarvan worden na de uitvoering van het onderwijs geëvalueerd en op basis van de uitkomsten worden maatregelen genomen om gebreken te herstellen. Uit de gesprekken met studenten is het panel gebleken dat ook de act-fase wordt uitgevoerd: in de cyclus volgend op een eerdere, wordt nagegaan of het beoogde verbetereffect is gerealiseerd.

De opleiding evalueert het onderwijs aan de hand van een eenvoudige systematiek: ze vraagt de studenten in een digitale enquête een rapportcijfer voor de docent van een module en een rapportcijfer voor de module zelf. Aan de hand van de rapportcijfers gaat het management met een vertegenwoordiging van studenten in gesprek. In dit gesprek komen zowel de positieve als de kritische argumenten voor een cijfer aan de orde. Zo kan de opleiding leren van wat goed gaat en verbeteren wat niet goed gaat. De studenten hebben het panel verteld dat voorgestelde verbeteringen in de panelgesprekken inderdaad worden uitgevoerd. Het panel is van mening dat de combinatie van een korte vragenlijst met een panelgesprek een sterk punt is, omdat evaluatiemoeheid onder studenten voorkomen wordt en kwantitatieve informatie wordt gebruikt om kwalitatieve informatie te verwerven.

De opleiding evalueert de eindkwalificaties, het programma, het personeel, de voorzieningen en de resultaten.

Studenten worden geëvalueerd met de NSE, de onderwijsbeoordelingen, stage- en afstudeerbeoordelingen en ze dragen in de panelgesprekken kwalitatieve informatie aan. Alumni worden benaderd voor deelname aan de HBO-monitor. De werkveldadviescommissie adviseert niet alleen, maar evalueert ook het gerealiseerde niveau. Ten slotte organiseert de NHL zogeheten mid-term audits: interne bezoeken waarmee alle onderdelen van het accreditatiekader worden beoordeeld. Het panel heeft het verslag van de laatste mid-term audit ingezien en stelt vast dat het daarin genoemde verbeterpotentieel voor het grootste deel is ingezet.

Enigszins teleurgesteld is het panel over het ambitieniveau van de opleiding die in de norm is vastgelegd. De kritische norm bij de beoordelingen is een 3.0 op een vijfpuntsschaal en een 5.5 op een tienpuntsschaal. Indien de beoordelingscijfer lager is dan deze norm dan dienen verbeteracties in gang te worden gezet. Het opleidingsmanagement geeft evenwel aan ook bij hogere scores naar verbeteringen te streven.

Overwegingen en conclusie

De beoordelingsmethodiek wordt uitgevoerd conform de PDCA-cyclus. Diverse aspecten van het onderwijs, gerelateerd aan het accreditatiekader, worden geëvalueerd. De beoordelingsresultaten worden in voldoende mate ingezet voor het realiseren van verbeteringen. Studenten worden goed betrokken bij zowel de beoordelingen zelf als het vinden van verbetermogelijkheden. Ook het werkveld wordt ingeschakeld. Het panel vindt de kwaliteitsambities van de opleiding echter niet uitdagend; het vindt dat hogere normen uitdagend zijn en bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 14 Verbetermaatregelen

De uitkomsten van deze beoordelingen vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen.

Bevindingen

In de kritische reflectie noemt de opleiding een aantal verbeteringen die in de afgelopen jaren zijn gerealiseerd; deels naar aanleiding van onderwijsbeoordelingen en deels als vervolg op de vorige bezoeken. Verbeteringen als vervolg op de vorige bezoeken hebben lang op zich laten wachten. De invoering van onderzoeksvaardigheden illustreert dat. Bij de vorige bezoeken werd reeds opgemerkt dat onderzoeksvaardigheden beter in het programma verwerkt zouden moeten worden. Het huidige bezoekenpanel constateert dat in het studiejaar 2012-2013 pas de eerste resultaten zichtbaar worden. Een vergelijkbare constatering kan gemaakt worden over het toetsbeleid. Het opleidingsmanagement verklaart de trage reactie door te wijzen naar interne organisatorische ontwikkelingen die alle aandacht opeisten. Het management wijst ook op de positieve ontwikkelingen: sinds ongeveer een jaar wordt er snel gereageerd op beoordelingen en worden verbeteracties snel in gang gezet.

Verder zijn er verbeteringen doorgevoerd in de uitvoering van het kwaliteitsbeleid, is studieloopbaanbegeleiding geïntensiveerd, is er meer aandacht voor praktijkervaring van docenten, nemen enkele docenten deel aan kenniskringen van de lectoraten Entrepreneurship & Risk Finance en Veranderend Ondernemerschap. Internationale aspecten van accountancy krijgen aandacht in Business Management and Finance.

Uit de documentatie die tijdens het visitatiebezoek ter inzage lag, blijkt dat de opleiding naar aanleiding van onderwijsbeoordelingen verbeteringen doorvoert. Zo is het nieuwe programmaonderdeel voor onderzoeksvaardigheden in het eerste jaar in 2013 geëvalueerd en worden op basis van de resultaten veranderingen aangebracht. In de documentatie is opgenomen wie wat moet gaan doen en wanneer en hoe het resultaat zichtbaar moet zijn. Bij andere verbeteracties, zoals verbetering van studieloopbaanbegeleiding en onderwijsdidactiek, wordt dit procedé ook toegepast. Studenten bevestigen dat verbeteringen naar aanleiding van onderwijsbeoordelingen zichtbaar zijn in het jaar na de evaluatie. Zijn noemen als voorbeeld van verbeteringen naar aanleiding van evaluaties de aanpassingen in de studielast van modules.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de opleiding in staat is verbeteringen door te voeren op basis van evaluaties. Het tempo waarmee verbeteringen worden doorgevoerd sinds de vorige visitatie was laag. Pas sinds ongeveer een jaar is het tempo omhoog gegaan en leiden evaluaties op kortere termijn tot verbeteringen. Dit is een goede ontwikkeling.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg

<i>Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.</i>

Bevindingen

Studenten worden goed betrokken bij de kwaliteitszorg van de opleiding. Niet alleen vullen zij vragenlijsten in, maar door middel van de panelgesprekken hebben ze daadwerkelijk inbreng in de verbeteringen die gewenst of nodig zijn. Aan de panelgesprekken nemen meerdere studenten per jaar deel. Zij vertegenwoordigen hun klas in het gesprek met het management van de opleiding. Het panel heeft niet zelf kunnen vaststellen of deze vertegenwoordiging goed communiceert met de achterban. Hoewel de NSE van 2012 op dit punt voldoet aan de norm, is het panel van mening dat hier nog verbetering mogelijk is. In de opleidingscommissie hebben studenten en docenten zitting. De opleidingscommissie komt frequent bij elkaar. In de notulen van de bijeenkomsten heeft het panel gelezen dat de leden van de opleidingscommissie het gesprek voeren over de kwaliteit van het onderwijs. Docenten zijn naast deelname in de opleidingscommissie ook betrokken bij de kwaliteit van het onderwijs door afdelings- en teamoverleggen die elk acht keer per jaar plaatsvinden.

In de plan- en beoordelingsgesprekken neemt de kwaliteit van het onderwijs een belangrijke plaats in. Docenten hebben aan het panel bevestigd dat de cyclus van de beoordeling wordt uitgevoerd conform de regeling.

Het werkveld is vertegenwoordigd in de werkveldadviescommissie. Deze commissie komt twee keer per jaar bijeen en bespreekt de meer strategische ontwikkelingen in het werkveld, die van belang zijn of kunnen zijn voor de opleiding. In het verleden heeft de werkveldadviescommissie zich ook uitgesproken over het niveau van de afgestudeerden. Zo prezen de leden van de commissie in 2012 de adviesvaardigheden van afgestudeerden. De examencommissie en de onder haar hoede werkende toetscommissie bewaken de kwaliteit van de toetsing en de examinering. De wettelijke eisen en de handreiking voor examencommissies die de Vereniging van Hogescholen heeft uitgegeven, vormen de basis voor hun functioneren. De examencommissie heeft zich recentelijk gebogen over verbeteringen in de afstudeerprocedure, waarvan de resultaten in de afstudeerwerken van 2012-2013 zichtbaar moeten zijn. De toetscommissie is begin 2012 met haar werkzaamheden gestart. De leden hebben tot taak de kwaliteit van de toetsen te bewaken en richtlijnen op te stellen voor het ontwikkelen van toetsen en voor de beoordeling van de toetsresultaten. In het studiejaar 2012-2013 is de commissie begonnen met de kwaliteitscontrole van toetsen.

De betrokkenheid van alumni bij de uitvoering van het kwaliteitsbeleid van de opleiding is gering. Afgestudeerden nemen deel aan de HBO-monitor, waarin alumni anderhalf jaar na hun afstuderen wordt gevraagd een oordeel te geven over de kwaliteit van hun opleiding, de aansluiting tussen opleiding en hun huidige werk en dergelijke zaken. Een aantal afgestudeerden is gastdocent en draagt bij aan de kwaliteit van de opleiding door actuele praktijkervaring van de beginnend beroepsbeoefenaar in te brengen in de lessen.

Overwegingen en conclusie

Het panel is van mening dat de betrokkenheid van diverse belanghebbenden de laatste jaren goed vorm heeft gekregen. De studentvertegenwoordiging wordt goed betrokken bij het verbeteren van de onderwijskwaliteit, de communicatie met hun achterban verdient nog aandacht. Docenten en werkveld zijn voldoende aangehaakt en hebben hun inbreng via de geëigende kanalen. Alumni worden betrokken via de HBO-monitor en het verzorgen van gastlessen, wat vergelijkbaar is met veel andere instellingen.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

In maart 2012 heeft het Instituut ECMA nieuw toetsbeleid vastgesteld. Hierin is vastgelegd dat een gelegitimeerd competentieprofiel de basis vormt voor ieder opleidingsprogramma, dat toetsing past bij een studeerbaar programma, de opleidingen regels voor de kwaliteit van de toetsen toepassen en welke rol de examencommissie en de examinatoren vervullen. Dit toetsbeleid is geconcretiseerd in het *Toetsplan Afdeling Economics Opleiding Accountancy* (versie april 2013). In het toetsplan zijn de verantwoordelijkheden van diverse commissies en het management voor de kwaliteit van toetsen en beoordelen beschreven. Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding uitvoering geeft aan het toetsbeleid en het toetsplan.

Alle kwalificaties worden op drie beheersingsniveaus getoetst: *foundation*, *advanced* en *bachelor*. Voor elk niveau is de complexiteit gedefinieerd aan de hand van de context, de complexiteit van de opdracht, de vrijheid die de student heeft in de uitvoering en de mate van zelfstandigheid. Het panel vindt dit een heldere opbouw. In het studie- en toetsmateriaal wordt deze opbouw zichtbaar. Tevens stelt het panel vast dat de toetsvormen passen bij de leerdoelen, zodat een gevarieerd palet aan toetsen gebruikt wordt.

In de integrale leerlijn worden assessments als toetsvorm gehanteerd. Deze kunnen individueel of in groepen afgenomen worden en ze hebben de vorm van een performance- of een portfolio-assessment. Ook de stage wordt door middel van een assessment beoordeeld, waarbij de waardering van de praktijkbegeleider als input gebruikt wordt. Het oordeel wordt gegeven door de begeleidend docent die als examiner is aangesteld. Ook de OAT is een toetsinstrument in de integrale leerlijn. In de conceptuele leerlijn worden kennistoetsen ingezet, die de vorm hebben van meerkeuzevragen, open vragen, essay-vragen en casuïstiek. Vaardigheden worden getoetst door middel van observaties, waarvoor een docent-trainer wordt ingeschakeld. Het panel heeft voorbeelden van de toetsen gezien en het heeft eveneens inzicht gekregen in de beoordelingen en de criteria die daarvoor gebruikt worden. De toetsen zijn naar het oordeel van het panel aan de maat en ze passen bij de leerdoelen. De opleiding werkt aan een transparanter systeem om de relatie tussen een toets en de eindkwalificaties inzichtelijk te maken. De beoordelingscriteria worden adequaat toegepast. De studenten geven in de gesprekken aan dat de beoordelingscriteria in de meeste gevallen vooraf bekend zijn en dat de criteria goed worden toegepast. Bij inzagemomenten hebben ze de mogelijkheid om toelichting te vragen op beoordelingen en daarvan maken ze waar nodig gebruik. Ook zijn docenten bereid om buiten inzagemomenten om een toelichting te geven. De studenten zijn tevreden over de feedback die ze op toetsen en opdrachten kunnen vragen.

Om de kwaliteit van de toetsing en de beoordelingen te borgen heeft de opleiding een examencommissie en een toetscommissie. Uit het gesprek dat het panel met een vertegenwoordiging van de examencommissie heeft gevoerd, blijkt dat de commissie zorgvuldig te werk gaat en haar taken kent en uitvoert. Het toetsplan van de opleiding is het kader waarmee de examencommissie kan vaststellen of een student alle kwalificaties op het beoogde niveau heeft gerealiseerd. In het toetsplan zijn matrices opgenomen waarin is aangegeven met welke module welke kwalificaties op welk niveau worden beoordeeld. Deze matrices stemmen overeen met de uitvoeringspraktijk, zo heeft het panel in het ter inzage gelegde studiemateriaal gezien. De examencommissie heeft aanzetten gegeven de toetsing en beoordeling van het afstudeerwerk te verbeteren. De resultaten daarvan worden hieronder beschreven.

De toetscommissie is in het studiejaar 2012-2013 van start gegaan. Het panel heeft de indruk dat deze commissie zich bewust is van haar verantwoordelijkheden en daaraan adequaat uitvoering zal geven. De hoofdtaak van de toetscommissie is het bewaken van de kwaliteit van de toetsen. Er is een begin gemaakt met het beoordelen van de toetsen op validiteit, betrouwbaarheid, transparantie en efficiency. De leden van de commissies geven in het gesprek met het panel aan dat verdere professionalisering van leden van de commissies en van examinatoren noodzakelijk is. In deze scholing is de komende jaren voorzien. Het panel benadrukt hier het belang van deze scholing voor de borging van de examinering.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

De eindkwalificaties worden op twee manieren beoordeeld. Door middel van de OAT worden de CEA-eindtermen voor de kernvakgebieden getoetst en beoordeeld. Het landelijke systeem borgt dat studenten die voor deze toets slagen voldoen aan deze eindtermen. Het panel is van mening dat dit gedeelte van het eindniveau goed geborgd is.

De overige kwalificaties en competenties worden door de opleiding beoordeeld. Het panel is tijdens zijn bezoek aan de opleiding op 29 en 30 mei unaniem van oordeel dat drie van de gepresenteerde werken onvoldoende het bachelorniveau weerspiegelen. Met name de methoden van onderzoek, de theoretische verantwoording en het niveau van de gebruikte literatuur vindt het panel in deze werken voor verbetering vatbaar. Het panel vindt dat de methode van onderzoek in deze drie werken niet aansluit op de vraagstelling, onvoldoende gemotiveerd wordt of slecht wordt uitgevoerd. Een theoretisch kader ontbreekt vrijwel altijd. De literatuur die studenten gebruiken wordt onvoldoende beoordeeld op kwaliteit en betrouwbaarheid. Studenten geven in het algemeen niet meer dan een samenvatting van gebruikte literatuur en komen zelden tot een evaluatie en een afweging ervan in het kader van de probleemstelling. Slechts in één geval (van de vijftien werken) heeft een student literatuur gebruikt die niet standaard in het opleidingsprogramma voorkomt. Naast boeken en vaktijdschriften gebruiken studenten websites van de organisaties.

Een ander punt van kritiek heeft betrekking op de beoordeling. Studenten mogen in duo's afstuderen en het panel heeft daarvan voorbeelden gezien. Het niveau of de omvang van duo-opdrachten verschilt nauwelijks van die van studenten die alleen afstuderen. De opleiding beoordeelt dit aspect sinds het studiejaar 2012-2013 in het plan van aanpak en ziet er op toe dat de opdracht omvangrijk of complex genoeg is voor een duo. Bovendien is niet zichtbaar of en hoe individuele beoordeling van duo-afstudeerders heeft plaatsgevonden. De gebruikte formulieren bevatten dezelfde beoordelingen en toelichtingen daarop. Er is geen onderscheid tussen studenten. De examinatoren verklaren dit met het argument dat studenten van gelijk niveau en vergelijkbare werkhouding elkaar opzoeken.

De studenten onderschrijven dit argument: zij kiezen een partner op gelijkwaardig niveau. Het panel acht deze verklaring aannemelijk.

Ook merkt het panel op dat de beoordelingsformulieren niet transparant zijn. Het oordeel in cijfers strookt soms niet met het oordeel op de vijfpuntsschaal van de beoordelingsonderdelen. Zo heeft het panel gezien dat de ene student voor een bepaald onderdeel op een vijfpuntsschaal vrijwel overal het oordeel 4 heeft en als eindcijfer een 6, terwijl een andere student overal het oordeel 3 heeft met als eindcijfer een 7. Ook is de kwaliteit van de onderbouwing van de oordelen zeer divers.

Toen het panel vaststelde dat meer dan 10% van de onderzochte afstudeerwerken niet van bachelorniveau was, heeft het om aanvullende werkstukken verzocht, conform de voorschriften van de NVAO. Volgens de opleiding zou uitbreiding van de steekproef met de toen beschikbare werken niet leiden tot een ander oordeel, omdat vrijwel alle beschikbare afstudeerwerken reeds in de steekproef waren opgenomen. De opleiding is immers niet groot en er studeren per jaar maar weinig studenten af.

De studenten die in het studiejaar 2012-2013 afstuderen vallen echter onder een nieuw regime, dat volgens het opleidingsmanagement het gerealiseerde niveau beter borgt dan het systeem dat tot dit studiejaar gold. Het bewijsmateriaal daarvoor kan echter pas in de zomer van 2013 geleverd worden. Het panel kon derhalve pas een uitbreiding van de steekproef krijgen door te wachten op de nieuwe lichting afgestudeerden.

In september 2013 heeft het panel alle afstudeerwerken ontvangen van de studenten die in de zomer van 2013 zijn afgestudeerd. Het betreft zes afstudeerwerken van in totaal twaalf studenten die in duo's zijn afgestudeerd. Het panel heeft deze werken op dezelfde wijze beoordeeld als de selectie van vijftien werken tijdens het visitatiebezoek in mei. Het panel ziet duidelijke verbeteringen ten opzichte van de afstudeerwerken uit de voorgaande jaren. Het niveau is bij alle werken aan de maat en passend voor het bachelorniveau. Ook de werken die met een zes zijn beoordeeld zijn van voldoende niveau. De gebreken die het panel constateerde bij de inhoud en de beoordeling van de afstudeerwerken uit de voorgaande jaren, zijn in 2013 niet meer aan de orde. Onderzoeksmethoden, theoretisch kader, kwaliteit van de literatuur, conclusies en aanbevelingen zijn naar het oordeel van het panel aan de maat. Er is kwaliteitsverschil tussen de verschillende werken die het panel heeft ontvangen en dat komt tot uitdrukking in de waardering die de examinatoren hebben gegeven.

Alle afstudeerwerken die het panel in september heeft beoordeeld, zijn gemaakt in duo's. De studenten worden afzonderlijk beoordeeld, wat hoofdzakelijk in de presentatie en de verdediging tot uitdrukking komt in de cijfers. Bij een enkele afstudeeropdracht vindt het panel de omvang en zwaarte net aan de maat voor een duo. De opleiding dient dit aspect in de toekomst goed te bewaken.

De beoordeling is naar het oordeel van het panel in de vernieuwde situatie transparant. De onderbouwing van de beoordelingen is verbonden met een aantal criteria die voor de onderscheiden onderdelen op het beoordelingsformulier zijn opgenomen. In de toelichting die de examinatoren geven op de eindbeoordeling kan nog meer de verbinding met deze indicatoren gelegd worden. De beoordelingen van de onderdelen en het totaal worden gegeven met een cijfer tussen 1 en 10.

Naast de bestudering van eindwerken, is het panel tijdens zijn bezoek in mei ook nagegaan hoe de afgestudeerden functioneren in de beroepspraktijk en of ze succesvol een vervolgstudie kunnen oppakken.

Uit de gesprekken met alumni en het werkveld is gebleken dat afgestudeerden worden gewaardeerd als beginnend beroepsbeoefenaar. Werkveldvertegenwoordigers geven aan dat net afgestudeerden direct inzetbaar zijn. De alumni zelf vinden ook dat de opleiding goed aansluit op de beroepspraktijk. Uit de resultaten van de HBO-monitor 2012 blijkt dat alumni tevreden zijn over algemene en wetenschappelijke vaardigheden, de startkwalificaties voor de arbeidsmarkt, de voorbereiding op de beroepspraktijk en de aansluiting tussen opleiding en werk. Een enkele student kiest voor een vervolgopleiding aan de universiteit. Het panel heeft een student gesproken die hiervoor gekozen heeft en deze gaf aan dat de aansluiting goed is en dat hij goed mee kan komen.

Overwegingen en conclusie

De conclusie is gebaseerd op de volgende overwegingen.

De praktijk van toetsen en beoordelen voldoet aan wat van een HBO-opleiding mag worden verwacht. De toetsvormen passen bij de leerdoelen en bij de structuur van de beheersingsniveaus. Deze structuur is transparant. De kwaliteit van de feedback op toetsen voldoet aan de verwachtingen van de studenten. De examencommissie gaat zorgvuldig te werk en kent haar taken en voert die uit. en de leden kunnen hun taken goed onafhankelijk uitvoeren. De toetscommissie is in 2012 van start gegaan en zij moet zich nog verder ontwikkelen. In het belang van de kwaliteitsborging van toetsing en beoordeling is het gewenst dat de leden van de toetscommissie zich professionaliseren.

De opleiding heeft bij de aanvang van het cursusjaar 2012-2013 een verbetering ingezet voor de afstudeeropdrachten. De resultaten daarvan waren tijdens het visitatiebezoek in mei niet zichtbaar. Op basis van het toen beschikbare afstudeerwerk zag het panel drie afstudeerwerken die het onvoldoende vond. Volgens de opleiding zou uitbreiding van de steekproef met de toen beschikbare werken niet tot een ander oordeel leiden, omdat er in de populatie van de desbetreffende twee studie jaren geen verschil zou worden gevonden. Het panel heeft daarom de uitbreiding van de steekproef gezocht in het werk dat volgens de opleiding in een verbeterde situatie zou plaatsvinden: de afstudeerwerken van juni/juli 2013. Deze uitbreiding omvatte al het afstudeerwerk. Het panel is van oordeel dat dit werk van bachelorniveau is, ook als de examinatoren het met een zes beoordelen. De aangekondigde en uitgevoerde verbeteringen voor de afstudeeropdracht hebben derhalve effect gehad. Daarnaast stelt het panel vast dat het werkveld tevreden is over het niveau en de kwaliteiten van de afgestudeerden. Bovendien vinden afgestudeerden dat ze voldoende gekwalificeerd zijn om als beginnend beroepsbeoefenaar aan het werk te gaan. Ook het aangaan van een vervolgstudie op universitair niveau is mogelijk.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
<i>Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties</i>	Goed
<i>Standaard 2 Oriëntatie van het programma</i>	Voldoende
<i>Standaard 3 Inhoud van het programma</i>	Goed
<i>Standaard 4 Vormgeving van het programma</i>	Voldoende
<i>Standaard 5 Instroom</i>	Goed
<i>Standaard 6 Studeerbaarheid</i>	Goed
<i>Standaard 7 Duur</i>	Voldoende
<i>Standaard 8 Personeelsbeleid</i>	Goed
<i>Standaard 9 Kwaliteit van het personeel</i>	Voldoende
<i>Standaard 10 Kwantiteit van het personeel</i>	Voldoende
<i>Standaard 11 Materiële voorzieningen</i>	Voldoende
<i>Standaard 12 Studiebegeleiding</i>	Goed
<i>Standaard 13 Evaluatie resultaten</i>	Voldoende
<i>Standaard 14 Verbetermaatregelen</i>	Voldoende
<i>Standaard 15 Betrokkenheid bij kwaliteitszorg</i>	Voldoende
<i>Standaard 16 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties</i>	Voldoende

Overwegingen en conclusie

Aangezien alle standaarden uit het kader met minimaal een voldoende zijn beoordeeld is een weging van de oordelen niet nodig.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding Accountancy van NHL Hogeschool als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

Het panel doet de onderstaande aanbevelingen aan de opleiding:

Standaard 2

Voer de implementatie van onderzoeksvaardigheden in het curriculum met spoed uit.

Standaard 3

Zorg voor een consequente vertaling van de drie matrices uit het toetsplan in de modulebeschrijvingen en stuur op de verbeteringen van de werkvormen.

Standaard 9

Bewaak en versterk waar nodig de didactische vaardigheden van docenten, zodat ze studenten beter stimuleren actief kennis te verwerven. Zet de scholing op het gebied van onderzoeksvaardigheden voort en sluit aan bij een lectoraat, zodat docenten daadwerkelijke onderzoekservaring opdoen.

Standaard 12

Voer de voornemens om studieloopbaanbegeleiding uit te bouwen naar de hoofdfase uit. Besteed daarbij voldoende aandacht aan het doel de integratie tussen binnen- en buitenschools leren te bevorderen. Bewaak de effecten van de maatregelen.

Standaard 13

Formuleer ambitieuzere kwaliteitsnormen, die de ontwikkeling van de onderwijskwaliteit bevorderen en medewerkers uitdagen zichzelf en hun werk te verbeteren.

Standaard 16

Professionalisering op gebied van examinering is gepland en is ook noodzakelijk. Voer deze professionalisering met spoed uit om de kwaliteit van toetsing en beoordeling beter te borgen.

Bewaak de zwaarte en omvang van de afstudeeropdrachten, zodat de studenten in de gelegenheid worden gesteld individueel het bachelorniveau aan te tonen. Documenteer dit proces en de resultaten ervan.

Leg in de beoordeling van afstudeerwerk een verbinding tussen de indicatoren op onderdelen en het eindcijfer.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

1. Administratieve dienstverlening: aanspreekpunt zijn voor cliënten in het kader van de administratieve dienstverlening. De bachelor accountancy is in staat om op administratief gebied als aanspreekpunt voor cliënten te fungeren, om in samenspraak met de cliënt de administratie te voeren en een jaarrekening samen te stellen en te beoordelen.

- 1.1 Zelfstandig uitvoeren van taken op het gebied van administratieve dienstverlening
- 1.2 Kunnen integreren van met name fiscale kennis bij het verzorgen van de jaarrekening
- 1.3 Toepassen van met name nieuwe technologieën (ICT) bij het uitvoeren van taken op het gebied van de administratieve dienstverlening
- 1.4 Toepassen van kennis en inzichten bij zowel het voeren van administraties als bij het oordeel vormen over de kwaliteit van het gevoerde werk
- 1.5 Kunnen aandragen van administratieve oplossingen in omgevingen die nieuw zijn
- 1.6 Planmatig aanpakken van het voeren van administraties en het samenstellen van jaarrekeningen
- 1.7 De resultaten van administratieve werkzaamheden kunnen communiceren aan de cliënt
- 1.8 Werkzaamheden op administratief vlak van assistenten kunnen beoordelen en sturen
- 1.9 Zich voortdurend bewust zijn van de maatschappelijke betekenis van het verbinden van de naam van accountant aan het samenstellen van een jaarrekening

2. Fiscale dienstverlening: behartigen fiscale belangen cliënt. De bachelor accountancy is in staat om fiscale belangen van een cliënt te behartigen.

- 2.1 Zelfstandig uitvoeren van taken op het gebied van fiscale dienstverlening
- 2.2 Kunnen integreren van met name fiscale kennis en vaardigheden aan kennis en vaardigheden van vakgebieden uit andere beroepstaken, met name administratieve dienstverlening
- 2.3 Toepassen van de (telkens veranderende) regelgeving op fiscaal vlak in uiteenlopende situaties
- 2.4 Toepassen van fiscale kennis bij zowel het verzorgen van aangiftes als bij fiscale advisering op een breed terrein
- 2.5 Kunnen aanpakken van complexe fiscale vraagstukken in nieuwe situaties en met toepassing van telkens veranderende regelgeving
- 2.6 Planmatig aanpakken van fiscale werkzaamheden
- 2.7 De resultaten van fiscale werkzaamheden kunnen communiceren aan de cliënt
- 2.8 Zich voortdurend bewust zijn van de maatschappelijke betekenis van het verbinden van de naam van accountant aan het verrichten van fiscale werkzaamheden

3. Controle: bijdragen aan de uitvoering algemene controle jaarrekening. De bachelor accountancy is in staat om als lid van een controleteam (onder eindverantwoordelijkheid van een accountant) een bijdrage te leveren aan het uitvoeren van de algemene controle van een jaarrekening.

- 3.1 Zelfstandig uitvoeren van taken ten behoeve van de controle; basis voor verdere professionalisering door vervolgstudie
- 3.2 Kunnen integreren van kennis en vaardigheden uit met name de vakgebieden Administratieve Organisatie, Externe Verslaggeving en Controle Beginselen, vanuit het perspectief van het beroepsmatig handelen in het kader van de controle
- 3.3 Toepassen van theorieën uit verschillende vakgebieden bij het uitvoeren van de controle
- 3.4 Toepassen van kennis en inzichten tijdens zowel de jaarrekening- als interim-controle binnen verschillende typen ondernemingen
- 3.5 Op basis van gedegen analyse controles kunnen uitvoeren in omgevingen die nieuw zijn.
- 3.6 Bepalen van de aanpak van de controle, bijvoorbeeld door het opstellen van een controleplan en werkplan
- 3.7 Verzamelen en analyseren van informatie, zowel bij planning als uitvoering van de controle

- 3.8 Communiceren met zowel cliënt als collega's voor, tijdens en na het uitvoeren van de controle
- 3.9 Kunnen plannen en voorbereiden van werkzaamheden van anderen in het kader van de controle; kunnen analyseren en inrichten van bedrijfsprocessen
- 3.10 Zich voortdurend bewust zijn van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de accountant gedurende het gehele proces van opdrachtaanvaarding tot accountantsrapport

4. Advisering: adviesbehoeften onderkennen, signaleren en vervullen. De bachelor accountancy is in staat om in contacten met cliënten eenvoudige adviesbehoeften te onderkennen, te signaleren en te vervullen.

- 4.1 Kunnen adviseren op een breed terrein
- 4.2 Bij het adviseren gebruik kunnen maken van kennis en vaardigheden van vakgebieden uit de andere beroepstaken
- 4.3 Toepassen van inzichten, theorieën, concepten en onderzoeksresultaten bij het adviseren
- 4.4 Kunnen inzetten van adviesvaardigheden op een breed terrein waaronder ook administratieve en fiscale dienstverlening, en binnen de natuurlijke adviesfunctie ook bij werkzaamheden in het kader van de controle
- 4.5 Kunnen uitvoeren van unieke advieswerkzaamheden in omgevingen die nieuw zijn.
- 4.6 Bij adviesvragen van cliënten problemen kunnen definiëren en voor nieuwe problemen oplossingsstrategieën kunnen bedenken
- 4.7 Relevante informatie verzamelen, analyseren en gebruiken bij het ontwikkelen van een plan van aanpak in een adviestraject
- 4.8 Op communicatief correcte wijze cliënten kunnen adviseren, zowel mondeling als schriftelijk.
- 4.9 Vanuit het perspectief van een manager/eigenaar kunnen meedenken over de bedrijfsvoering
- 4.10 Zich voortdurend bewust zijn van de maatschappelijke betekenis van het verbinden van de naam van accountant aan het geven van adviezen

5. Adequaat functioneren binnen accountantskantoor. De bachelor accountancy is in staat om binnen de professionele organisatie van een accountantskantoor adequaat te functioneren.

- 5.1 Projectmatig in een team werken
- 5.2 Een oordeel geven over het werk en de inzet van zichzelf en anderen
- 5.3 Leiding geven aan de uitvoering van werkzaamheden
- 5.4 Een bijdrage leveren aan het beleid en het beheer van de eigen organisatie
- 5.5 Een bijdrage leveren aan de kwaliteitszorg binnen de eigen organisatie

6. Zichzelf voortdurend ontwikkelen als beroepsbeoefenaar. De bachelor accountancy is in staat om zichzelf als beroepsbeoefenaar voortdurend te ontwikkelen.

- 6.1 Eigen professionaliteit voortdurend ontwikkelen
- 6.2 Eigen beroepsmatig handelen, houding en motivatie verder ontwikkelen
- 6.3 De eigen loopbaan uitstippelen en invullen
- 6.4 De grenzen van het vakgebied verkennen
- 6.5 Veranderingen in de maatschappij signaleren en bij de werkzaamheden hierop inspelen
- 6.6 Gegevens over de beroepsuitoefening verzamelen

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

Opleiding:	Accountancy	Variante:	Voltijd
Studiejaar:	2012/2013	Leerjaar:	1

			Integrale leerlijn	Conceptuele leerlijn	Vaardighedenlijn	Studie loopbaanlijn	Toetsvorm
		Titel Onderwijseenheid/ Titel Toetseenheid					
		Semesterthema: Informatiesystemen					
major	1.1	Bedrijfsadministratie 1.1		3			tentamen
		Ecma Basismodule Recht		2			tentamen
		Informatiekunde 1		2			tentamen
		Ecma Basismodule Engels			2		tentamen
		Basismodule Bestuurlijke Informatieverzorging		2			tentamen
		Project Financiële Administratie (Schoenendoos)	2				practicum
		Basismodule Externe verslaggeving	2				practicum
major	1.2	Business English			3		tentamen
		Bedrijfsadministratie 1.2		3			tentamen
		Recht		3			tentamen
		Project Financiële Administratie Snelstart	2				practicum
		Informatiekunde 2		1			tentamen
		Ecma Basismodule SLB 1.1				1	portfoliogesprek
		Project Jaarrekening	2				practicum
		Semesterthema: Ondernemingsplan					
major	1.3	Communicatieve Vaardigheden: Rapporteren			1		tentamen /rapport
		Marketing 1.1		2			tentamen
		Algemene Economie 1.1.	2				tentamen
		Ecma Basismodule Taalbeheersing			1		tentamen
		Project Ondernemingsplan: Ondernemingsplan MKB					rapport
		Statistiek 1		2			tentamen
		Ecma-Basismodule leerlijn Onderzoek 1A			2		practicum
		Bedrijfseconomie 1.1		2			tentamen
		Bedrijfscalculatie 1.1		2			tentamen
major	1.4	Ecma-Basismodule leerlijn Onderzoek 1B			2		practicum
		Communicatieve Vaardigheden; Zakelijke correspondentie			1		tentamen

		Algemene Economie 1.2		2			tentamen
		Ecma Basismodule SLB 1.2				1	assessment
		Project Ondernemingsplan: Presenteren en Vergaderen				1	practicum
		Bedrijfseconomie 1.2 Kosten en Kostprijs		2			tentamen
		Project Ondernemingsplan: Ondernemingsplan MKB	2				rapport
		Bedrijfscalculatie 1.2.		2			tentamen
		Beroepenorientatie				1	practicum
		Excel Plus				1	practicum
		Project Belastingen	1				practicum
		Totaal	13	30	14	3	60

OVERZICHT onderwijs- en toetseenheden postpropedeutische fase

Opleiding:	Accountancy	Variante:	Voltijd
Studiejaar:	2012/2013	Leerjaar:	2/ 3/ 4

		Integrale leerlijn	Conceptuele leerlijn	Vaardighedenlijn	Studielooptraject	
	Titel Onderwijsseenheid/ Titel Toetseenheid					
	Semesterthema: Business Management and Finance					
2.1	Finance 2.1 Foundations		3			Combinatie toets MC en open vragen toets
	Strategy		3			Open vragen toets
	Operational Management		3			Open vragen toets
	Statistiek 2		2			Combinatie toets MC en open vragen toets
2.2	Excursion abroad(Frankfurt/Londen)	1				Observatie
	Overall Business Analyses	6				Productbeoordeling
	Busines skills Ethics		4			Open vragen toets
	Finance 2.2 (Treasury valuta mgt)		5			Open vragen toets
	Ondernemingsrecht		2			Combinatie toets MC en open vragen toets
	Faillissementsrecht		1			Productbeoordeling
2.3	Project (of projectweek) thema ERP-mgt accounting	1				Productbeoordeling
	ERP		2			Open vragen toets
	Sollicitatietraining	0				Observatie
	Bedrijfsadministratie 2.1 (fabrieksboekhouding)		2			Open vragen toets

	Management Accounting 2.1		2			Combinatie toets MC en open vragen toets
	Bestuurlijke informatieverzorging 2		2			Combinatie toets MC en open vragen toets
	Belastingrecht Inkomstenbelasting particulieren		2			Open vragen toets
	Sociaal recht 2		2			Combinatie toets MC en open vragen toets
	Huba	2				Performance assessment
2.4	Management accounting 2.2		2			Open vragen toets
	Bedrijfsadministratie 2.2 (consolideren)		2			Open vragen toets
	Project Business Game	2				Productbeoordeling
	Audit & Assurance 2		2			Open vragen toets
	Externe verslaggeving 2		2			Open vragen toets
	Beroepenoriëntatie (2)				1	Observatie
	Training managementvaardigheden (incl. sol. Training)			2		Productbeoordeling
	Belastingrecht Omzetbelasting		2			Combinatie toets MC en open vragen toets
	Totaal	1 2	42	5	1	60
	Titel Onderwijseenheid/ Titel Toetseenheid	Integrale leerlijn	Conceptuele leerlijn	Vaardighedenlijn	Studieloopbaanlij n	
3.1	Bestuurlijke informatieverzorging 3		2			Open vragen toets
	Externe verslaggeving 3.1		3			Open vragen toets
	IT audit		2			Open vragen toets
	Audit & Assurance 3.1		2			Open vragen toets
	Project management letter	1				Productbeoordeling
	Management accounting 3.1		3			Open vragen toets
	Procesmodulering	1				Productbeoordeling
	Project AO handboek	2				Productbeoordeling
3.2	Externe verslaggeving 3.2		2			Open vragen toets
	Audit & Assurance 3.2		2			Open vragen toets
	Bedrijfsadministratie 3		1			Open vragen toets
	Management accounting 3.2		3			Open vragen toets
	Project prestatie management	2				Productbeoordeling
	Project PAF	2				Productbeoordeling
	Belastingrecht IB-winst		2			Combinatie toets MC en open vragen toets

	Audit & Assurance 3.2		2			Open vragen toets
3.3	Levensverzekeringswiskunde		2			Open vragen toets
	Belastingrecht vennootschapsbelasting		2			Combinatie toets MC en open vragen toets
	Financieel Management 3.1		1			Open vragen toets
	Stage	1 0				Productbeoordeling
3.4	Belastingrecht Loonbelasting		2			Combinatie toets MC en open vragen toets
	Financieel Management 3.2		2			Open vragen toets
	Management & Organisatie 3		2			Open vragen toets en productbeoordeling
	Stage	9 2				Productbeoordeling
	Totaal	4 4	33	3	0	60

		Integrale leerlijn	Conceptuele leerlijn	Vaardighedenlijn	Studieloopbaanlij n	
	Titel Onderwijseenheid/ Titel Toetseenheid					
4.1	Bestuurlijke informatieverzorging 4		3			tentamen
	Externe verslaggeving 4		4			tentamen
	Audit & Assurance 4		4			tentamen
	Adviesvaardigheden			2		Performance assessment
	SMKB		2			Productbeoordeling
4.2	OAT (cases) *	12	3			Open vragen toets
4.3	Belastingrecht Overall 4.1		2			Open vragen toets
	Management accounting 4.1		3			tentamen
	Afstuderen	10				Productbeoordeling Performance assessment
4.4	Belastingrecht Overall 4.2		2			
	Management accounting 4.2		3			
	Afstuderen	10				practicum
		32	26	2	0	60

* In afwijking van de normen van slagen voor het regulier diploma van de opleiding Accountancy, komt een kandidaat in aanmerking voor het diploma. Indien voor de landelijke Overalltoets tenminste het cijfer 4,5 wordt behaald, met dien verstande dat deze 4,5 wordt gecompenseerd tot een voldoende (tenminste 5,5) door te middelen met de drie voorafgaande schoolexamens van de kernvakken, Administratieve organisatie, Controlebeginselen en Externe verslaggeving. Er wordt gemiddeld met de onafgeronde cijfers.

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris hbo-bacheloropleiding Accountancy, NHL Hogeschool

Nadere informatie over de achtergronden van de leden van het beoordelingspanel en secretaris:

De heer drs. J. de Beuze AA, voorzitter

De heer De Beuze is ingezet vanwege zijn ervaring in het werkveld. Hij heeft ruime ervaring in het domein accountancy door zijn jarenlange werkervaring bij verschillende accountantskantoren. Daarnaast is hij lid van de Commissie Praktijkopleiding van de NOvAA, examinator voor de praktijkopleiding AA en is hij betrokken geweest als assessor bij het EVC-project Opscholing van de NOvAA. Hij is door de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA) geselecteerd als deskundige ten behoeve van visitatiepanels initiële opleidingen AA en RA. Voor deze visitatie is de heer De Beuze individueel geïnstrueerd over het proces van accreditatie in het hoger onderwijs en de werkwijze van NQA.

Opleiding

1998 – 2004	MSc Bedrijfskunde Radboud Universiteit Nijmegen
1990 – 1994	Accountant-Administratieconsulent (inclusief overgangsregeling voor certificerende bevoegdheid)
1985 – 1990	SPD 1+2
1976 – 1982	Atheneum-B

Werkervaring

2008 – heden	Accountant en eigenaar Accountantskantoor MCB te Doetinchem
2002 – 2008	Accountant en vestigingsdirecteur bij Kab accountants & belastingadviseurs te Oirschot en Tilburg
1994 – 2002	Accountant bij BDO te Zutphen
1985 – 1994	Assistant-accountant bij Nederlandse Accountants Maatschap (thans Deloitte) en VWG Groep Accountants, beide te Nijmegen

De heer E. van Asselt AA/RA

De heer Van Asselt is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van Accountancy. De heer Van Asselt is voorzitter van het AC-Scholenoverleg, het overlegorgaan van hbo-opleidingen met een accountancyopleiding. Tot 2012 was hij hoofddocent van de opleiding Accountancy aan Hogeschool Windesheim. Binnen deze functie was hij verantwoordelijk voor de implementatie van het competentiegericht onderwijs binnen de opleiding Accountancy en het herstructureren van de duale- en deeltijdopleiding. De heer Van Asselt is docent en lid van de kerngroep Audit en Assurance van Nyenrode Business Universiteit. Tevens is hij extern beoordelaar voor de praktijkopleiding AA, compliance officer van Van der Linden Accountants en lid van de commissie onderwijs beroepsorganisatie NBA. Voor deze visitatie heeft de heer Van Asselt onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1983 – 1988 NIVRA Beroepsopleiding tot RA
1982 – 1983 HEAO-Accountancy AA variant
1978 – 1982 HEAO-Accountancy RA variant
1976 – 1978 HAVO
1972 – 1976 MAVO

Werkervaring:

2012 – heden Voorzitter AC-Scholenoverleg
2008 – 2012 Hogeschool Hoofddocent opleiding accountancy Hogeschool Windesheim
2005 – 2008 Medewerker Bureau Vaktechniek Berk Accountants (Thans Baker Tilly Berk)
1988 – 2008 Docent Accountancy Hogeschool Windesheim
1985 – 1988 Ministerie van Financiën Rijksaccountantsdienst Alkmaar
1983 – 1985 CCLB Accountants Leeuwarden (Thans Accon AVM)

Overig:

- Docent en lid van de kerngroep Audit en Assurance van Nyenrode Business Universiteit
- Externe beoordelaar praktijkopleiding AA
- Compliance officer van Van der Linden Accountants te Emmeloord
- Lid commissie onderwijs beroepsorganisatie NBA

De heer S. de Jong RA

De heer De Jong is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van accountancy. Hij is werkzaam als zelfstandig registeraccountant en partner bij BentAcera. De heer De Jong beschikt over onderwijsdeskundigheid als parttime docent Accountancy (onder andere Externe Verslaggeving, Bedrijfsadministratie, Administratieve Organisatie); daarnaast was hij in die periode lid van de Landelijke Examencommissie Externe Verslaggeving. Voor deze visitatie heeft de heer De Jong onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1981 - 1991 Opleiding tot registeraccountant - NIVRA
1978 - 1981 HEAO BE - Hanzehogeschool Groningen

Werkervaring:

1994 - heden Zelfstandig registeraccountant / Partner – BentAcera Accountants & Adviseurs
1994 - 2006 Docent Accountancy - Noordelijke Hogeschool Leeuwarden
lid Landelijke Examencommissie Externe Verslaggeving
1981 - 1994 Accountant - PriceWaterhouseCoopers

Overig:

2010 - heden Lid Raad van Toezicht - Stichting Victoria Park
2005 - heden Voorzitter - Stichting Wintertennis

De heer J. Kroeske

De heer Kroeske is ingezet als studentlid. Hij volgt de opleiding Accountancy aan Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN). Tijdens open dagen van de HAN geeft de heer Kroeske voorlichting over de opleiding Accountancy. De heer Kroeske is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is de heer Kroeske aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2009 – heden Accountancy - Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
2009 – 2010 Praktijkdiploma Boekhouden - LOI
2008 – 2009 Bedrijfswetenschappen - Radboud Universiteit Nijmegen
2002 – 2008 VWO - CSG Het Streek

Werkervaring:

2010 – heden Assistent accountant - Schuiteman Accountants & Adviseurs
2009 – 2010 Logistiek medewerker - Deli XL
2006 – 2009 Administratief medewerker - Flybusters

Overig:

2006 – 2007 Penningmeester SV Onesiforus

De heer W.A.J. van Uden

De heer Van Uden is ingezet als NQA-auditor. Hij heeft diverse auditcursussen gevolgd en heeft ruime ervaring met visiteren in bijna alle sectoren van het hbo. De heer Van Uden heeft ervaring in het hoger beroepsonderwijs als docent in uiteenlopende sectoren, en als opleidingsmanager en beleidsmedewerker aan Hogeschool Zeeland en als beleidsadviseur kwaliteitszorg zowel bij Hogeschool Zeeland als bij Christelijke Hogeschool Windesheim. In de periode van 2000 tot 2002 heeft hij als medewerker kwaliteitszorg gewerkt bij de afdeling kwaliteitszorg van de HBO-raad. Hij heeft dat werk voortgezet bij NQA, daarnaast is hij sinds 2001 zelfstandig communicatie- en onderwijsadviseur. De heer Van Uden heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

1994 – heden Diverse cursussen over onderwijsontwikkeling, toetsmethodieken, competentiegericht onderwijs, werkvormen, onderwijsmanagement en accreditatie
1996 Postdoctorale opleiding Corporate communication in bedrijfskundig perspectief, Erasmus Universiteit
1983 – 1987 Nederlands MO B
1981 Kandidaatsexamen Nederlands
1976 – 1981 Lerarenopleiding Nederlands en geschiedenis

Werkervaring:

2011 – heden Beleidsadviseur kwaliteit en accreditatie Christelijke Hogeschool Windesheim, teamleider KEM (Kwaliteit, Evaluatie en Monitoring)
2004 – 2011 Beleidsadviseur kwaliteitszorg Hogeschool Zeeland, vanaf 2007 Manager Dienst Onderwijs

2001 – heden Zelfstandig communicatie- en onderwijsadviseur
2000 – heden Beleidsmedewerker Kwaliteitszorg HBO-raad, secretaris visitatiecommissies /
auditor NQA
1997 – heden Auteur en bewerker van studieboeken over communicatie en psychologie
1993 – 2004 Opleidingsmanager opleiding Communicatie Hogeschool Zeeland
(onderbreking '00-'02)
1991 – 2004 Docent Communicatie Hogeschool Zeeland
1983 – 1991 Docent Nederlands/communicatie MBO

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Dag 1

Lokaal: B1029/32

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers (maximaal 6 à 8)
09.45 – 10.00 uur	Ontvangst	Panel + Opleidingsmanagement
10.00 – 15.30 uur	Vorbereiding en materiaalbestudering: - Studiemateriaal - Studentmateriaal - Alle door NQA en de opleiding geselecteerde afstudeerproducten Spreekuur en rondleiding (½ uur, tijd in overleg) 12.30 uur lunch	Panel
15.30 – 16.15 uur	Blok Inhoud I: afstuderen	Dhr. drs. J.J. de Groot RA Dhr. J. Wolthuizen AA Dhr. drs. G.A. Reilink RC Mw. E.A. Ploegman RA Werkveldvertegenwoordigers: Dhr. J. Procee (begeleider van scriptie A. van Duinen en M. Kuipers, teamleider SCC Grootboek Espria) Dhr. A. Brouwers (begeleider van scriptie W. Plantinga, eigenaar Auto Haaijma) Dhr. D. van der Bij (registeraccountant bij Omnyacc Synergie) Mw. K.G. Hartman (begeleider van scriptie J. Hermanides, accountant bij Van Elst en Oosterbaan) Dhr. I. Bouma (begeleider van scriptie J. Hermanides, accountant bij Van Elst en Oosterbaan)
16.30 – 17.15 uur	Blok Inhoud II: afstudeerfase	Dhr. J. Hermanides (alumnus, vooropleiding HAVO economie & maatschappij, afgestudeerd op 20 juni 2012) Dhr. R. Jorritsma (alumnus, vooropleiding HAVO economie & maatschappij, afgestudeerd op 27 juni 2012) Dhr. W. Plantinga (alumnus, vooropleiding HAVO economie &

		<p>maatschappij, afgestudeerd 22 juni 2011)</p> <p>Dhr. A. van Duinen (alumnus, vooropleiding MBO administrateur, afgestudeerd op 10 juni 2011)</p> <p>Mw. M. Kuipers (alumnus, MBO directiesecretaresse/management assistent, afgestudeerd op 10 juni 2011)</p> <p>Mw. M. Koen (afstudeerfase, vooropleiding HAVO economie+maatschappij)</p> <p>Dhr. R. Jorritsma (afstudeerfase, vooropleiding MBO administrateur bedrijfsadministratie)</p> <p>Mw. R. Boersma (afstudeerfase, HAVO economie+maatschappij)</p> <p>Mw. M. Nicolai (afstudeerfase, MBO adm bedrijfsadministrateur)</p>
17.15 – 18.30 uur	Vorbereiding en materiaalbestudering	Panel

Dag 2

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers (maximaal 6 à 8)
08.30 – 09.45 uur	Materiaalbestudering en voorbereiden gesprekken	Panel
09.45 – 10.45 uur	Gesprek studenten propedeuse en hoofdfase (inhoud en randvoorwaarden)	<p>Jaar 1:</p> <p>Dhr. W. Moussa (vooropleiding MBO adm bedrijfsadministrateur) Dhr. D. Spoelstra (vooropleiding HAVO economie+maatschappij) Mw. G. de Jong (vooropleiding MBO adm bedrijfsadministrateur) Mw. F. Zwaagstra (vooropleiding HAVO economie+maatschappij en cultuur+maatschappij)</p> <p>Jaar 2:</p> <p>Mw. M. Talen (vooropleiding HAVO economie+maatschappij) Dhr. N. de Vries (vooropleiding MBO administrateur assistent-accountant)</p> <p>Jaar 3:</p> <p>Mw. A. Luik (vooropleiding HAVO natuur+gezondheid) Dhr. H. Akkerman (vooropleiding HAVO natuur+techniek) Dhr. J. van der Bij (vooropleiding HAVO economie+maatschappij)</p>
11.00 – 12.00 uur	Gesprek met docenten (inhoud en randvoorwaarden)	<p>Mw. E.A. Ploegman RA (Coördinator opleiding Accountancy, Administratieve organisatie jaar 4, Controlebeginselen jaar 4, OAT trainingen jaar 4) Dhr. I.P. de Jong RA (Bedrijfsadministratie jaar 1,2 en 3, OAT training jaar 4, Controlebeginselen in jaar 2 en 3 Mw. M.J. IJnema (Basis Externe verslaggeving jaar1, Basis Bestuurlijke informatie voorziening jaar 1 en 2) Dhr. C.S. Koopmans (Algemene economie jaar 1, Leerlijn onderzoek jaar 1, Ondernemingsplan jaar 1) Dhr. drs. F. Witvoet (Strategisch Management voor het Midden en Klein bedrijf jaar4) Dhr. mr. E.A. Schuurs (Belastingrecht Omzetbelasting jaar 2, Belasting Inkomstenbelasting winst jaar 3 , Venootschapsbelasting jaar 3, Loonbelasting jaar 3. Overall</p>

		Belastingrecht jaar 4) Dhr. E.J. Heddema (Bedrijfsadministratie jaar 3, Financieel Management jaar 3) Dhr. S. Muiser RA (Management Accounting jaar 2 en 3, Bedrijfsadministratie jaar 1, Controlebeginselen jaar 3, Administratieve organisatie jaar 4, OAT training jaar 4)
12.00 – 13.00 uur	Lunchpauze + overleg / extra bestuderen materiaal	Panel

13.00 – 13.45 uur	Blok Borging	Dhr. drs. J.J de Groot RA (vz. ex.cie.) Mw. L.M. Sinnema-Zijlstra (secr. ex.cie.) Mw. mr. T.G. Holwerda (opleidingscie.) Dhr. drs. K. Poelman (kwaliteitszorg) Dhr. A. Oostland (toetscie.) Dhr. S. Smits (ex.cie + opleidingscie.) Dhr. drs. P.B. Hogenhuis (toetscie.)
14.00 – 14.45 uur	1 ^e gesprek met opleidingsmanagement	Dhr. ir. E. van der Veer (instituu­tdirecteur) Dhr. J. Bakker MPM (afdelings­hoofd Economics a.i.) Mw. E.A. Ploegman RA (opleidings­coördinator)
15.00 – 15.30 uur	Eventuele extra gesprekken	Nader bepaald door panel
15.30 – 17.00 uur	Beoordelingsoverleg Panel	Panel
17.30 – 18.00 uur	2 ^e gesprek opleidingsmanagement, inclusief afronding	Dhr. ir. E. van der Veer (instituu­tdirecteur) Dhr. J. Bakker MPM (afdelings­hoofd Economics a.i.) Mw. E.A. Ploegman RA (opleidings­coördinator)

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Overzichtslijst documenten bij Kritische reflectie Accountancy en ter inzage tijdens visitatie

KR	Gegevens/documentatie	Naam document
0	<i>Digitale bijlagen bij de KR</i>	Opleiding - Basisgegevens volgens NVAO
0	Ter inzage	LANDELIJK - BBA standaard
		NHL - Strategisch plan 2008-2011 - Strategisch Plan 2012-2015 - Beleidsplan internationalisering 2012-2015 - Organogram 2012
		ECMA - Meerjarenbeleidsplan (strategisch plan) 2012-2016 - Jaarplan 2010, 2011, 2012, 2013 - Jaarverslag 2010, Jaarverslag en analyse jaarrekening 2011 - Kenniskring internationalisering jaarplan 2012-2013 - Organogram
		AFDELING - Beleidsplan Economics 2012-2015
		OPLEIDING - Lijst van werkveldcontacten 2012-2013
1	BEOOGDE EINDKWALIFICATIES	
	<i>Digitale bijlagen bij de KR</i>	ECMA - Projectplan Kennisbasis BBA standaard
		OPLEIDING - Eindkwalificaties AC - CEA Eindtermen
	<i>Ter inzage tijdens het visitatie bezoek</i>	OPLEIDING - Beroepsprofiel
2	PROGRAMMA	
	<i>Digitale bijlagen bij de KR</i>	OPLEIDING - Programma AC met als documenten: - studentenstatuut 2012-2013 - leerplanschema 2012-2013 - beschrijving onderwijseenheden 2012- 2013 - toetsoverzicht 2012-2013 (zie toetsplan bij onderwerp 6) - literatuurlijst 2012-2013
	<i>Ter inzage tijdens het visitatie bezoek</i>	LANDELIJK - HBO-raad Gedragscode Praktijkgericht Onderzoek in het hbo 2010
		NHL - Kader kwaliteitszorg van het onderzoek versie def 160310 - Onderwijs en praktijkgericht onderzoek 2011 - Onderwijsconcept en Onderwijsstandaards Ruimte binnen kaders 2010 - Studentenstatuut instellingsspecifiek deel 2012-2013 - Onderwijs en Examenregeling (OER Bachelor) 2012-2013
		ECMA - Onderwijsschets 2011 - Expeditie, onderwijsconcept 2011

		<ul style="list-style-type: none"> - Projectplan Vervolg op onderzoek 2012 - Projectplan Deeltijd 2012-2013
		AFDELING
		- Onderwijsvisie
		OPLEIDING
		<ul style="list-style-type: none"> - Blackboard - Educator - diverse studiemateriaal
3.	PERSONEEL	
	<i>Digitale bijlagen bij de KR</i>	AFDELING/OPLEIDING
		- CV's docenten
	<i>Ter inzage tijdens het visitatie bezoek</i>	NHL
		<ul style="list-style-type: none"> - HRM Beleidsplan 2012-2015 - Competentieprofiel Docent - Regeling Coachen beoordelen en belonen (2009) - Gespreksformulier coachen- beoordelen
		ECMA
		- Meerjaren Beleidsplan (Brondocument) waaronder: - meerjaren personeelsbeleid
		AFDELING
		- Jaarplan (Brondocument) waaronder: - scholingsplan
4	VOORZIENINGEN	
	<i>Ter inzage tijdens het visitatie bezoek</i>	LANDELIJK
		- Gemeente Leeuwarden Masterplan Kenniscampus
		NHL
		<ul style="list-style-type: none"> - Beleidsplan studeren met een functiebeperking 2011 - Informatie Beleidsplan 2012-2015 - Regeling Mediatheek (2012) - Regeling Financiële Ondersteuning Studenten (2010) - Regeling ICT faciliteiten (2009)
		ECMA
		- Projectplan studieloopbaanbegeleiding 2012-2013
5	KWALITEITSZORG	
	<i>Digitale bijlagen bij de KR</i>	ECMA en Afdeling
		- Handboek Kwaliteitszorg, Kwaliteitszorgsystemen 2013
	<i>Ter inzage tijdens het visitatie bezoek</i>	NHL
		<ul style="list-style-type: none"> - Visie organisatie processen instrumenten kwaliteitszorg definitief 02 juni 2010 - Regeling opleidingscommissies (2010) - Handreiking kwaliteitsplan 2013
		ECMA
		<ul style="list-style-type: none"> - Notulen voorzitters examencommissie ECMA - Notulen WAC ECMA - Verbeterplan NSE, HBO monitor - Jaarplan/jaarverslag OIC - Internationalisering concept jaarplan 2011 en stand van zaken 2010 - Jaarverslag 2009 Internationalisering - Jaarplan Kenniskring Kwaliteitszorg 2012-2013 0 3 - Jaarverslag Kenniskring Kwaliteitszorg 2011-2012 - Rapportages basismodules ECMA - Evaluatie SLB, leerlijn Onderzoek, cursus Engels LC - Medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) 2011
		OPLEIDING
		- NSE Rapportage 2011 en 2012

		<ul style="list-style-type: none"> - Rapportage HBO monitor 2010 en 2011 - evaluaties - Verbeterplannen - Notulen Teamoverleg - Notulen Opleidingscommissie - Notulen Werkveldadviescommissie (WAC) - Notulen Examencommissie - Jaarverslag Examencommissie
6	TOETSING	
	<i>Digitale bijlagen bij de KR</i>	ECMA <ul style="list-style-type: none"> - Toetsbeleid 2012
		OPLEIDING <ul style="list-style-type: none"> - Stagehandleiding AC 2012-2013 - Afstudeerhandleiding AC 2011-2012 en 2012-2013 incl beoordelingsformulieren - Lijst afstudeerwerkstukken AC 2010-2012 - Lijst selectie 4 afstudeerwerkstukken AC - Afstudeerrapporten AC - Toetsplan AC 2013-2015(incl. toetsvormen)
	<i>Ter inzage tijdens het visitatie bezoek</i>	LANDELIJK <ul style="list-style-type: none"> - Vreemde ogen dwingen HBO-Raad - Geslaagd, handreiking examen commissie HBO-Raad NHL <ul style="list-style-type: none"> - Toetsbeleid NHL 2012-2015 - Implementatieplan Toetsbeleid 2012-2013 - Regeling Examencommissie 2012 ECMA <ul style="list-style-type: none"> - Toetsbeleid 2012 AFDELING <ul style="list-style-type: none"> - Toetsplan AC 2013 OPLEIDING <ul style="list-style-type: none"> - Vrijstellingenbeleid AC 2013

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen. Indien het werkstukken betreft die in duo's zijn gemaakt, worden twee studentnummers vermeld, gescheiden door een '/'.

In de eerste steekproef is het werk van de volgende studenten beoordeeld:

95558 / 96250
87428
95403 / 95052
110442
88114 / 87757
97252 / 94824
130567 / 91013
88149 / 94072
91851 / 91427
118206 / 104388
95941 / 95280
106232 / 102032
129909
102806

In de aanvullende steekproef is het werk van de onderstaande studenten beoordeeld:

148652 / 169390
141437 / 148253
139149 / 157961
144746 / 144894
145777 / 142522
110558 / 152196

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

044A2013.04 Accountancy

Instelling: NHL Hogeschool.

Visitatie datum: 29-5-2013

Ondergetekende: J. Bakker

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: Hoofd Afdeling Economics a.i.

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'J. Bakker', is written over a blue horizontal line.

Datum: 17-05-2013